

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคตินโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544 และพุทธศักราช 2551
2. แผนการจัดการเรียนรู้
3. บทเรียนสำเร็จรูป
4. เครื่องหมายวรรคตอน
5. ความพึงพอใจ
6. บริบทของโรงเรียนหนองเม็กวิทยา
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคตินโยบาย

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544 และพุทธศักราช 2551

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาพุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมายเรื่องการเรียนรู้ที่เหมือนกัน ดังนี้

1. ความสำคัญของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจการทำงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุขและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มี

ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่แสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตทัศน์โลกทัศน์และสุนทรียภาพ โดยบันทึกไว้เป็นวรรณคดีและวรรณกรรมอันล้ำค่า ภาษาไทยจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรค่าต่อการเรียนรู้ เพื่ออนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่กับชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ, 2551 : 3 - 6)

2. ธรรมชาติหรือลักษณะเฉพาะ

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือใช้สื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและตรงตามจุดมุ่งหมายไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิด ความต้องการและความรู้สึก คำในภาษาไทยย่อมประกอบด้วย เสียง รูปพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และความหมาย ส่วนประโยคเป็นการเรียงคำตามหลักเกณฑ์ของภาษา และประโยคหลายประโยคเรียงกันเป็นข้อความ นอกจากคำในภาษาไทยยังมีเสียงหนักเบา มีระดับของภาษา ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะ และบุคคล ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาตามสภาพของวัฒนธรรมของกลุ่มคน ตามสภาพของสังคมและเศรษฐกิจ การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ผู้ใช้ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญไม่ว่าจะเป็นการอ่าน การเขียน การพูด การฟัง และการสื่อสารต่าง ๆ รวมทั้งต้องใช้ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเพื่อสื่อสารให้เกิดประสิทธิภาพและใช้อย่างคล่องแคล่วมีวิจารณญาณ และมีคุณธรรม

3. วิสัยทัศน์การเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของคนไทยในชาติเพื่อการสื่อสารทำความเข้าใจกันและใช้ภาษาในการประกอบกิจการงานทั้งส่วนครอบครัว กิจกรรมทางสังคมและประเทศชาติ เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การบันทึกเรื่องราวจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และเป็นวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะอย่างถูกต้องเหมาะสม การสื่อสารเป็นเครื่องมือการเรียนรู้แสวงหาความชื่นชมซาบซึ้ง และภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะคุณค่าทางวรรณคดี และภูมิปัญญาทางภาษาของบรรพบุรุษที่ได้สร้างสรรค์ไว้อันเป็นส่วนเสริมความงดงามในชีวิต การเรียนรู้ภาษาไทยย่อมเกี่ยวกับความคิดของมนุษย์ เพราะภาษาเป็นสื่อของความคิดการเรียนรู้ภาษาไทยจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้คิดสร้างสรรค์ คิดวิพากษ์วิจารณ์ คิดตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจัยอย่างมีเหตุผล ขณะเดียวกันการใช้ภาษาอย่างมีเหตุผลใช้ในทางสร้างสรรค์และใช้ภาษาอย่างสละสลวยงดงาม ย่อมส่งเสริมบุคลิกภาพของผู้ใช้ภาษาให้เกิดความน่าเชื่อถือและเชื่อถือด้วย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อ

การสื่อสาร การอ่านและการฟัง เป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้และประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดความเห็น ความรู้ และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้คำ เรียบเรียงความคิด ความรู้ และใช้ภาษาได้ถูกต้อง ตามเกณฑ์ได้ตรงตามความหมาย และถูกต้องตามกาลเทศะ บุคคล และมีประสิทธิภาพ

ภาษาไทยมีส่วนเป็นเนื้อหาสาระ ได้แก่ เกณฑ์ ทางภาษา ซึ่งผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้ และใช้ภาษาให้ถูกต้อง นอกจากนั้นวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนบทร้องเล่นของเด็ก เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งมีคุณค่า การเรียนภาษาไทยจึงต้องมีวรรณคดี วรรณกรรม ภูมิปัญญาทางภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษา ในบทประพันธ์ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและ ความภาคภูมิใจในสิ่งที่บรรพบุรุษสั่งสมและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปได้ว่า ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ความรู้และประสบการณ์อันมีคุณค่าของบรรพบุรุษเป็นเครื่องมือช่วยจรโลงใจ ดังนั้น ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทย คนไทย จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ต้องทำความเข้าใจและศึกษาหลักเกณฑ์ ทางภาษา และฝึกฝนให้มีทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้ การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน สร้างความเป็น เอกภาพของชาติและความจรโลงใจ เพื่อเกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชนสังคมและ ประเทศชาติ

4. คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว ผู้เรียนต้องมีความรู้ความสามารถดังนี้

4.1 สามารถใช้ภาษาสื่อสารได้ดี

4.2 สามารถอ่าน เขียน ฟัง ดู และพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผลและคิดอย่างเป็นระบบ

4.4 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน การแสวงหาความรู้และใช้ภาษาใน

การพัฒนาและสร้างสรรค์งานอาชีพ

4.5 ตระหนักในการใช้วัฒนธรรมการใช้ภาษาและความเป็นไทย ภูมิใจและ

ชื่นชมในวรรณคดีและวรรณกรรมซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนไทย

4.6 สามารถนำทักษะทางภาษาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล

4.7 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความสามัคคีในความเป็นคนไทย

4.8 มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ โลกทัศน์ที่กว้างไกลและลึกซึ้ง เมื่อจบช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6) จะต้องมีความสามารถดังนี้

4.8.1 สามารถอ่านได้คล่องและอ่านได้เร็วขึ้น

4.8.2 เข้าใจความหมายของคำ สำนวน โวหาร การเปรียบเทียบ

จับประเด็นสำคัญแยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น วิเคราะห์ความ ดีความ สรูปความ

4.8.3 นำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้แก้ปัญหา ตัดสินใจ คาดการณ์และใช้อ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน

4.8.4 เลือกรับหนังสือและสื่อสารสนเทศจากแหล่งเรียนรู้

4.8.5 เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมาย เขียนอธิบาย เขียนชี้แจง

การปฏิบัติงานและรายงานเขียนเรื่องราวจากจินตนาการและเรื่องราวที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง
จัดบันทึกความรู้ประสบการณ์เหตุการณ์ และสังเกตอย่างเป็นระบบ สรูปความ วิเคราะห์
เรื่องที่ฟังที่ดูและเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในชีวิตจริง

4.8.6 สนทนา ได้ตอบ พุดแสวงหาความรู้ ความคิด ความต้องการ
พุดวิจารณ์เรื่องราว พุดต่อหน้าชุมชน และพุดรายงาน

4.8.7 ใช้ทักษะทางภาษาเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ การดำรงชีวิต และการอยู่
รวมกันในสังคม รวมทั้งใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและประสบการณ์

4.8.8 เข้าใจลักษณะของคำไทย คำภาษาถิ่น และคำภาษาต่างประเทศ
ที่ปรากฏในภาษาไทย

4.8.9 ใช้ทักษะทางภาษาเพื่อประโยชน์ได้ตามจุดประสงค์

4.8.10 ใช้หลักการพิจารณาหนังสือ พิจารณาวรรณคดีวรรณกรรมให้เห็น
คุณค่าและนำประโยชน์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.8.11 สามารถแต่งภาพและกลอนง่าย ๆ

4.8.12 สามารถเล่านิทานพื้นบ้านและตำนานพื้นบ้านในท้องถิ่นมีมารยาท
การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด มีนิสัยรักการอ่าน และการเขียน

สรุปจากคุณภาพของผู้เรียนที่กำหนดให้แต่ละช่วงชั้น เป็นคุณภาพที่ต้องการให้เกิด
กับผู้เรียนแต่ทั้งนี้ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องฝึกทักษะต่าง ๆ ตามที่กล่าวไว้

ในช่วงขั้นต้น ๆ ด้วย เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะทางภาษาที่ต่อเนื่อง

5. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กำหนดสาระประกอบด้วย 5 สาระย่อย

6 มาตรฐาน คึงนี้ (กรมวิชาการ. 2551 : 12)

สาระที่เป็นองค์ความรู้ของกลุ่มภาษาไทย ประกอบด้วย

สาระที่ 1 การอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐานที่ 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐานที่ 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ข้อความ
และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา
ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐานที่ 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้
ความคิด ความรู้สึกลงในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา

มาตรฐานที่ 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลง
ของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและการรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

มาตรฐานที่ 4.2 สามารถใช้ภาษาแสวงหาความรู้ เสริมสร้างลักษณะนิสัย

บุคลิกภาพและความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม อาชีพ สังคม และชีวิตประจำวัน

สาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม

มาตรฐานที่ 5.1 เข้าใจ และแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม
ไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สรุปได้ว่า ภาษาไทยตามหลักสูตรพุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ คือ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษา สาระวรรณคดีและวรรณกรรม 6 มาตรฐาน แต่ละมาตรฐานมุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถใช้ภาษาไทย ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์

6. การวัดผลและประเมินผล

การประเมินผลการเรียนรู้จัดไว้ 3 ระดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 21)

6.1 การประเมินระดับชั้นเรียน เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของผู้เรียนทั้ง ด้านความรู้ กระบวนการ คุณธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์ วิธีประเมินควบคู่กับการเรียน การสอน

6.2 การประเมินระดับสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ด้านการเรียนรู้เป็นรายปีและช่วงชั้น

6.3 การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้าย ของแต่ละช่วงชั้นของกลุ่มสาระที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

7. การพัฒนาสื่อการเรียนรู้

7.1 สื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท เป็นเครื่องช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน เกิดความสนใจและติดตามบทเรียนและสร้างความรู้ความเข้าใจ สื่อการสอนภาษาไทยที่สำคัญ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เทคโนโลยี และสื่ออื่น ๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมี คุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้ จัดวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางลึกซึ้งต่อเนื่องตลอดเวลา

7.2 การพัฒนาสื่อ เป็นหน้าที่หลักของครูผู้สอนจะต้องจัดพร้อม ๆ กับแผน การสอนการพัฒนาสื่อ ควรคำนึงถึงสิ่งดังต่อไปนี้ วิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ควรใช้สื่ออะไรสื่อไหนทำหน้าที่ได้อย่างคุ้มค่า ควรสำรวจแหล่งสื่อในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาสื่อต้องวิเคราะห์คู่ไปกับการประเมินผลการใช้งาน

8. แหล่งเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้การสอนภาษาไทย ควรจัดให้นักเรียนเรียนรู้ตลอดเวลา ทุกสถานที่และเรียนรู้ต่อเนื่อง ตลอดชีวิตจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล อันจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ

จากการศึกษาเอกสารหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พุทธศักราช 2551 ทำให้ทราบถึงหลักการ วิสัยทัศน์ คุณภาพของผู้เรียน สาระและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น แนวทาง การวัดผลประเมิน และแหล่งเรียนรู้ที่มีการกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนเก่ง คนดี และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งผู้สอนสามารถนำ หลักการดังกล่าวมาใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยใช้เทคนิควิธีการอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐาน การเรียนรู้ที่กำหนดไว้และเป็นไปตามความต้องการ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

แผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้การดำเนินงาน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีความหมายและความสำคัญ ดังนี้

1. ความหมายของแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้

เอกศักดิ์ บัตรลัน (2537 : 423) กล่าวว่า แผนการสอนเป็นการนำวิชาหรือ กลุ่มประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์การเรียนรู้ย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพของผู้เรียนความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับชีวิตในท้องถิ่น ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บันทึกการสอนนั่นเอง

บุรชัย ศิริมหาสาร (2539 : 32 - 36) ได้ให้ความหมายแผนการสอนว่า เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อแจกแจงรายละเอียดของหลักสูตร ทำให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรม การเรียนการสอนแก่นักเรียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 1) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า แผนการสอน หมายถึง แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ปฏิบัติ ในการสอนรายวิชาวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของหลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำลี รักสุทธี (2544 : 78) กล่าวว่า แผนการสอน คือ การนำวิชาหรือกลุ่ม ประสบการณ์ที่จะต้องทำการสอนตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอนการใช้สื่ออุปกรณ์การสอน และการวัดผลประเมินผลเพื่อใช้สอนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ โดยกำหนดเนื้อหาสาระ และจุดประสงค์ของการเรียนย่อย ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สภาพของผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงชีวิตจริงในท้องถิ่น

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 159) กล่าวว่า แผนการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการจัด ประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม แผนการเรียนรู้ที่ดีจะต้องสามารถตอบคำถามได้ว่า

1. จะให้นักเรียนมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อะไรบ้าง
2. จะเสริมสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอะไรบ้าง จึงจะทำให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์
3. ครูจะต้องมีบทบาทอย่างไรในการจัดกิจกรรมตั้งแต่ครูเป็นศูนย์กลางจนถึงนักเรียนเป็นผู้จัดทำเอง
4. จะใช้สื่อหรืออุปกรณ์อะไรจึงช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนเกิดคุณสมบัติตามที่คาดหวังไว้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้ (Lesson Plan) หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดแผนจัดการเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด แผนการจัดการเรียนรู้มี 2 ระดับ ได้แก่ ระดับหน่วยการเรียนรู้ (Unit Plan) และระดับบทเรียน (Lesson Plan)

สรุป ความหมายของแผนการสอนได้ว่า แผนการสอน คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอนการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แผนการสอนเป็นแผนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นจากคู่มือครูหรือแนวการสอนของกรมวิชาการทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าสอนในเนื้อหาใด เพื่อจุดประสงค์ใด สอนอย่างไร ใช้สื่ออะไร และวัดผลประเมินผลโดยวิธีใด

2. ความสำคัญของแผนการสอน

บุรณชัย ศิริมหาสาร (2539 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นครูแบบมืออาชีพ

มีการเตรียมการล่วงหน้า แผนการจัดการเรียนรู้ของครูสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม และจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กมาผสมผสานกัน หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน

2. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อนวัตกรรมและวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง

3. แผนการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ครูผู้สอน และครูที่จะทำการสอนแทน สามารถจัดกิจกรรมได้อย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

4. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

5. แผนการจัดการเรียนรู้เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเชี่ยวชาญในวิชาชีพครู ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบ ประจำปี เพื่อขอเลื่อนตำแหน่ง หรือระดับให้สูงขึ้น และเพื่อใช้ประกอบการขอใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53) กล่าวถึง ความสำคัญของแผนการสอนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูได้มีโอกาสได้ศึกษาหลักสูตร แนวทางการสอน วิธีวัดผล ประเมินผลศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการบูรณาการกับวิชาอื่น

2. สามารถให้ครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งในเรื่องที่ทรัพยากรของโรงเรียน ทรัพยากรท้องถิ่น ค่านิยม ความเชื่อ และสภาพที่เป็นจริงของท้องถิ่นตลอดจนการเชื่อมโยง สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

3. เป็นเครื่องมือของครูในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น

4. ผู้สอนสามารถใช้เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง เทียบตรง และเสนอแนะแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งเพื่อครูที่สอนวิชาอื่น

5. เป็นคู่มือสำหรับครูที่สอนแทนได้

6. เป็นการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพครูที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝนโดยเฉพาะ มีเครื่องมือและเอกสารที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพด้วย

แผนการสอนเปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกรหรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมงานก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกขาดพิมพ์เขียวไม่ได้ฉันทันใด ผู้เป็นครูก็คาดแผนการสอนไม่ได้ ฉันทันนั้น ยิ่งผู้สอนได้ทำแผนการสอนด้วยตนเองก็จะยิ่งให้ประโยชน์แก่ตนเองมากเพียงนั้น

สรุป แผนการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญสำหรับครูผู้สอน คือ เป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นครูแบบมืออาชีพ มีการเตรียมการล่วงหน้า ช่วยให้ผู้ครูได้มีโอกาสได้ศึกษาหลักสูตร แนวทางการสอน วิธีวัดผลประเมินผล เพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนเอง แผนการจัดการเรียนรู้ของครูสะท้อนให้เห็นถึงการใช้เทคนิคการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม และจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กมาผสมผสานกัน หรือประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน แสดงถึงครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง เป็นเครื่องมือของครูในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ เป็นการพัฒนาวิชาชีพและมาตรฐานวิชาชีพครูที่แสดงว่างานสอนต้องได้รับการฝึกฝน โดยเฉพาะ

3. องค์ประกอบของแผนการเรียนรู้

รุจิรี ภูสาระ (2545 : 160 - 161) ได้เสนอรูปแบบองค์ประกอบของแผนการเรียนรู้ดังตัวอย่าง

แผนการเรียนรู้.....หน่วยการเรียนรู้เรื่อง.....ชั้น.....

กลุ่มสาระการเรียนรู้.....จำนวนคาบ.....

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์ปลายทาง
3. จุดประสงค์นำทาง
4. เนื้อหา
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. สื่อการเรียนการสอน
7. การวัดและประเมินผล

4. ขั้นตอนการทำแผนการสอน การทำแผนการสอนมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ศึกษาเวลาที่จะใช้งานจริงหรือกำหนดปฏิบัติทึนงาน โดยเมื่อได้รับทราบว่าจะสอนวิชาใดแล้วต้องศึกษาว่าสัปดาห์ละกี่คาบ ในหนึ่งภาคเรียนมีกี่สัปดาห์ มีวันหยุดหรือวันที่ใช้กิจกรรมของโรงเรียนเท่าใด เหลือเวลาที่ใช้สอนจริงเท่าใด จดบันทึกไว้

4.2 ศึกษาหลักสูตรโดยละเอียดในกลุ่มประสบการณ์หรือวิชาที่ทำแผน

การสอน เช่น ศึกษาจุดหมายของหลักสูตร เป้าหมายสำคัญของหลักสูตร จุดประสงค์ของหลักสูตรหรือรายวิชานั้น ศึกษาเนื้อหากิจกรรมเสนอแนะจากคำอธิบายรายวิชา ในหลักสูตร คู่มือ หลักสูตรคู่มือการสอน ศึกษาเนื้อหาว่ามีความสัมพันธ์กับวิชาใดบ้าง เพื่อจะได้นำมาบูรณาการ

4.3 กำหนดโครงสร้างของเนื้อหา สาระ จุดประสงค์ของการสอน ตลอดจนภาคเรียนของกลุ่มประสบการณ์หรือรายวิชานั้น โดยใช้จุดประสงค์ในคำอธิบายรายวิชาของหลักสูตรเป็นจุดประสงค์ปลายทางใช้คำอธิบายเชิงเนื้อหาเป็นกรอบเนื้อหาโดยใช้เอกสารอื่นประกอบด้วย เช่น หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง ข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ในท้องถิ่นมากำหนดเป็นเนื้อหาย่อย

4.4 กำหนดโครงสร้างของวิชาที่สอน โดยนำจำนวนคาบหรือจำนวนชั่วโมง ที่มีจริงในแต่ละภาคเรียนมากำหนด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างแสดงโครงสร้างวิชา

โครงสร้างวิชา.....ชั้น.....
ภาคเรียนที่.....ปีการศึกษา.....

หัวข้อเรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนคาบ/ชั่วโมง
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY		

4.5 กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่ออุปกรณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้มีการบูรณาการกับวิชาอื่นรวมทั้งกำหนดวิธีวัดผลและประเมินผลด้วยซึ่งอาจจะทำเป็นรายชั่วโมงหรือหัวข้อเรื่องก็ได้ โดยให้มีการบูรณาการกับวิชาอื่นด้วย

สรุปได้ว่า การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจะมีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งมีได้หลากหลายรูปแบบ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ว่าให้ใช้รูปแบบใด ถ้าโรงเรียนมิได้กำหนดรูปแบบไว้จึงเลือกแบบที่ตนเองเห็นว่าสะดวกต่อการนำไปใช้

5. รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่นิยมใช้กันทั่วไปมี 3 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

5.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย เขียนโดยใช้หัวข้อเรื่องตามที่กำหนด มากำกับ แต่การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนจะเขียนเป็นเชิงบรรยายกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้โดยไม่ระบุไว้ชัดเจนว่านักเรียนทำอะไร

5.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบตาราง เขียนโดยใช้หัวข้อเรื่องตามที่กำหนด มากำกับแต่บรรจุลงไปในตารางเกือบทั้งหมด

5.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบพิศดาร เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีรายละเอียด มากขึ้น การลำดับกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูปฏิบัติและสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติสอดคล้องกัน

6. ประโยชน์ของแผนจัดการเรียนรู้

ณัฐฉา กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545 : 53 - 54) กล่าวถึงประโยชน์ของแผนจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อให้จัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน
3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำการสอนจริง
4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ
6. เพื่อให้ผู้อื่นสอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
7. เพื่อเป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงานและคุณภาพในการปฏิบัติการสอน
8. เพื่อเป็นเครื่องมือบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน (แผนจัดการเรียนรู้เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู)

สรุป รูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้มีทั้งแบบบรรยาย แบบตาราง แบบพิศดาร ครูผู้สอนที่จะออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ควรกำหนดให้สอดคล้องกับการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรของสถานศึกษาเป็นสำคัญ

บทเรียนสำเร็จรูป

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งสื่อที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีหลักการ แนวคิด และทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิทยากับบทเรียนสำเร็จรูป

อารี พันธุ์ณี (2546 : 2 - 11) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมบทเรียนสำเร็จรูปเกิดขึ้นจากแนวคิดจิตวิทยา 2 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงของธอร์นไคค์ (S - R Bond Theory) ซึ่งเน้นและให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง (Response)

ธอร์นไคค์ (Thorndike) เป็นนักการศึกษาและนักจิตวิทยาชาวอเมริกันได้ศึกษาค้นคว้า เรื่องการเรียนรู้โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนค้นพบและสรุปเป็นทฤษฎีสัมพันธเชื่อมโยงที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้า (Stimulus) การตอบสนอง (Response)

ทฤษฎีของธอร์นไคค์ที่นำมาเป็นพื้นฐานของการจัดทำบทเรียนบทเรียนสำเร็จรูปนั้น ธอร์นไคค์ กล่าวว่าถึงทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎแห่งความพร้อม เป็นความสำคัญของความตั้งใจและสนใจในการเรียนรู้ เช่น การเตรียมตัวผู้เรียน การเตรียมบทเรียนซึ่งมนุษย์จะทำงานได้ดีเมื่อมีความพร้อม เรื่องของความพร้อม ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ เมื่อเขาได้เรียนรู้ก็จะมีคามพึงพอใจ สุขใจ ตรงกันข้าม ถ้าไม่มีความพร้อม แต่ถูกแรงกดดันให้ต้องมีความพร้อมก็จะเกิดความไม่พอใจ ความพร้อมทำให้การเรียนรู้มีความสุขและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีความไม่พร้อมทำให้การเรียนรู้เต็มไปด้วยความทุกข์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ต่ำ

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) กฎแห่งการฝึกหัด ได้แก่ การกระทำซ้ำ ทำบ่อย ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะความชำนาญ การฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ จะทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะแม่นยำ ชัดเจน คล่องแคล่ว

3. กฎแห่งผล (Law of Effect) กฎแห่งผลหรือผลลัพธ์ที่ได้ ได้แก่ รางวัลหรือความสมหวังจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้อย่างมากขึ้น เป็นกฎที่เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน ซึ่งได้มาจากแรงเสริม เช่น การที่ผู้เรียนตอบคำถามได้ถูกต้องจะทำให้มีความรู้สึกลึกซึ้ง กระตือรือร้นที่จะศึกษาเนื้อหาสาระอื่น ๆ ต่อไป หรือการได้รับรางวัลจากการทำกิจกรรม

การเรียนรู้ก็เป็นแรงเสริมที่สำคัญให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

4. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละคนมีโอกาสแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนจะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

สรุป ทฤษฎีของธอร์นไคค์ที่สำคัญ ได้แก่ กฎแห่งความพร้อม คือ การเตรียมตัวผู้เรียน กฎแห่งการฝึกหัด คือ การกระทำซ้ำ ทำบ่อย ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดทักษะความชำนาญการ กฎแห่งผล หรือผลลัพธ์ที่ได้ได้แก่รางวัลหรือความสมหวังจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียนรู้มากขึ้น และความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

2. ทฤษฎีของสกินเนอร์ (Skinner) สกินเนอร์แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดสนใจศึกษาเรื่องราวพฤติกรรมของมนุษย์ โดยอาศัยพื้นฐานทางธรรมชาติและลักษณะของมนุษย์เสริมต่อจากทฤษฎี S-R ของธอร์นไคค์ ไว้ 3 เรื่องด้วยกัน ได้แก่ เงื่อนไขของการตอบสนอง (Operant Conditioning) การเสริมแรง (Reinforcement) และความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

จุดเด่นของทฤษฎีสกินเนอร์ที่นำมาใช้ในบทเรียนสำเร็จรูปที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. เงื่อนไขการตอบสนอง (Operant Conditioning) ได้แก่ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกจะเกิดขึ้นบ่อยแค่ไหนนั้น ขึ้นอยู่กับการตอบสนองอัตราการแสดงออกของพฤติกรรม

2. การเสริมแรง (Reinforcement) ได้แก่ สิ่งเร้าที่ทำให้อัตรา การแสดงออกของพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ต้องการ และตัดหรือกำจัดพฤติกรรมบางอย่างออกไปได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรียนรู้ด้วยความตั้งใจ

3. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็ว สามารถนำเวลาที่เหลือไปทำกิจกรรมอื่นโดยไม่ต้องรอผู้เรียนรู้ได้ช้า ในขณะที่เดียวกันผู้เรียนรู้ได้ช้าก็สามารถจะเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ จากบทเรียนสำเร็จรูปได้ตามศักยภาพของตนเอง โดยไม่ถูกบีบบังคับว่าจะต้องเรียนจบเนื้อหาสาระที่ผู้สอนกำหนด พร้อมกับผู้เรียนที่เรียนรู้ได้เร็ว โดยที่ตนเอง “ไม่เกิดการเรียนรู้” อย่างแท้จริง

สรุป ทฤษฎีของสกินเนอร์ (Skinner) ได้แก่ เงื่อนไขของการตอบสนอง

คือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกขึ้นอยู่กับ การตอบสนอง การเสริมแรง คือการกระทำทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะศึกษาเรียนรู้ด้วยความตั้งใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง

2. ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป

ธีระชัย ปุรุณโชติ (2539 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป คือ บทเรียนแบบ โปรแกรมหลาย ๆ บทเรียนที่เสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องกันรวมกันเข้าเป็นแบบเรียนแบบ โปรแกรม แบบเรียนแบบ โปรแกรมเป็นแบบเรียนที่เสนอเนื้อหาของวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ มักอยู่ในรูปของกรอบ “กรอบ” หรือ “เฟรม” (Frame) โดยการเสนอเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามให้ผู้เรียนคิดและตอบให้ทราบทันที โดยมากบทเรียนแบบ โปรแกรม มักจะอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ที่เสนอความคิดรวบยอดที่จัดลำดับไว้แล้วเป็นอย่างดี

เสริมศรี ลักษณะศิริ (2540 : 649) กล่าวว่า บทเรียนแบบ โปรแกรมเป็นเครื่องมือสำคัญของการสอนแบบ โปรแกรม (Programmed Instruction) ซึ่งหมายถึง การสอนที่มีการวางโปรแกรมไว้ล่วงหน้าที่จะให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการลงมือประกอบกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง ทราบข้อดีชมทันทั่วทั้งที มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จและจะได้ใคร่ครวญตามทีละน้อยตามลำดับขั้น และก้าวไปข้างหน้าตามความสามารถความสนใจความสะดวกของแต่ละคน

บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 76 - 77) กล่าวว่าบทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Instruction) คือสื่อการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองจะเร็วหรือช้า ตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหลาย ๆ กรอบ (Frames) แต่ละกรอบจะมีเนื้อหาที่เรียบเรียงไว้ มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับ โดยมีส่วนที่ผู้เรียนจะต้องตอบสนองด้วยการเขียนคำตอบ ซึ่งอาจอยู่ในรูปเติมคำช่องว่าง เลือกรับคำตอบ ฯลฯ และมีส่วนที่เป็นเฉลยคำตอบที่ถูกต้อง ซึ่งอาจอยู่ข้างหน้าของกรอบนั้นหรือกรอบถัดไป หรืออยู่ที่ส่วนอื่นของบทเรียนก็ได้ บทเรียนโปรแกรมที่สมบูรณ์จะมีแบบทดสอบวัดความก้าวหน้าของการเรียน โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้วพิจารณาว่าหลังเรียนผู้เรียนแต่ละคนจะมีคะแนนมากกว่าก่อนเรียนมากน้อยเพียงใด

อินทิรา บุญยาทร (2542 : 115) กล่าวว่าบทเรียนโปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Instruction) คือ บทเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเอง โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นส่วน ๆ เรียกว่า เฟรม (Frame) หรือหน่วยย่อยแต่ละเฟรมจะมีคำอธิบาย แบบฝึกหัด คำถาม และเฉลยสลับกันไปเรื่อย ๆ บทเรียนสำเร็จรูปจะเริ่มจากเนื้อ

เรื่องและคำถามที่ง่าย ๆ ก่อนแล้วยากขึ้นตามลำดับ คำถามอาจเป็นแบบเติมคำ ถูกผิด เลือกคำตอบ การเรียนจะเป็นไปตามความสามารถของแต่ละบุคคล ไม่ต้องเสียเวลารอคอยกัน แต่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของบทเรียนอย่างเคร่งครัดและด้วยความซื่อสัตย์

เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2543 : 3) กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูปหมายความถึง บทเรียนที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเอง โดยมีการแบ่งเนื้อหาของบทเรียนออกเป็นหน่วยย่อย ๆ สั้น กระชับรัด ซึ่งเรียกว่า กรอบ หรือ เฟรม และในแต่ละกรอบประกอบด้วย คำอธิบายหรือเนื้อหา และคำถาม หรือแบบฝึกหัดต่อเนื่องกันไป โดยเริ่มจากระดับที่ง่ายไปหาระดับที่ยากขึ้นเรื่อง ๆ ตามลำดับ คำถามหรือแบบฝึกหัดที่อยู่ในแต่ละกรอบอาจเป็นลักษณะที่ให้ผู้เรียนเติมคำเขียนเครื่องหมายถูก - ผิด หรือเลือกตอบก็ได้ และเมื่อผู้เรียนตอบคำถามนั้นแล้วก็จะทราบคำตอบที่ถูกต้องที่เฉลยไว้ในกรอบต่อไปทันทีเป็นเช่นนี้เรื่อยไปจนกว่าจะจบบทเรียน

ทศนา แจมมณี (2544 : 101) กล่าวว่า วิธีการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรม คือ กระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนศึกษาจากบทเรียนสำเร็จรูปด้วยตนเอง ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างไปจากบทเรียนปกติกล่าวคือ เป็นบทเรียนที่นำเนื้อหาสาระที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแตกเป็นหน่วยย่อย (Small step) เพื่อให้ง่ายแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ และนำเสนอแก่ผู้เรียนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เรียน และตรวจสอบการเรียนรู้ของตนเองได้ทันที (Immediate Feedback) ว่าผิดหรือถูก ผู้เรียนสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้นานน้อยตามความสามารถและสามารถตรวจสอบผลการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เพราะบทเรียนจะมีแบบสอบทั้งแบบสอบก่อนเรียน (Pre - test) และแบบสอบหลังการเรียน (Post - test) ไว้พร้อม

ศุวิทย์ คำมูล และ อรทัย คำมูล (2545 : 35) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียน โปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูป เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างบทเรียน โปรแกรมหรือบทเรียนสำเร็จรูปไว้ล่วงหน้าที่จะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเรียนรู้ได้เร็วหรือช้าตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยบทเรียนดังกล่าวจะเป็นบทเรียนที่นำเนื้อหาสาระที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มาแบ่งเป็นหน่วยย่อย ๆ หลาย ๆ กรอบ (Frames) เพื่อให้ง่ายต่อการเรียนรู้ในแต่ละกรอบ จะมีเนื้อหาคำอธิบายและคำถามที่เรียงเรียงไว้ต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากง่ายไปหายากเพื่อมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ตามลำดับบทเรียน โปรแกรมที่สมบูรณ์จะมีบททดสอบความก้าวหน้าของการเรียน โดยผู้เรียนสามารถทำการทดสอบก่อนและหลังเรียน

เพื่อตรวจสอบความรู้ของตนเองได้ทันที

ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 : 17) ได้ให้ความหมายไว้ว่า บทเรียนสำเร็จรูป หรือบทเรียนแบบโปรแกรม คือ บทเรียนที่ผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ใน บทเรียนแต่ละบทเรียนด้วยตนเอง โดยเริ่มจากเนื้อหาสาระที่ง่าย ๆ ไปสู่นเนื้อหาสาระที่ยากขึ้น ไปตามลำดับ เป็นบทเรียนที่สร้างขึ้นโดยกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์ วิธีการ และสื่อ การเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า ประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

สาโรช โสภีรักษ์ (2546 : 126) กล่าวว่า การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าบทเรียนโปรแกรม มีพื้นฐานมาจากการนำหลักการทางจิตวิทยา การเรียนรู้มาใช้ในการออกแบบบทเรียน โดยอาศัยทฤษฎีการวางเงื่อนไขและทฤษฎีเสริมแรง ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการว่าบทเรียนจะต้องเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมได้ทราบผลทันทีและมีการเสริมแรงตลอดเวลา ผู้เรียนสามารถ เรียนไปที่ละขั้นตามความสามารถของผู้เรียนเอง

สรุปได้ว่า บทเรียนสำเร็จรูปหมายถึง บทเรียนที่สร้างขึ้นโดยกำหนดเนื้อหา วัตถุประสงค์และวิธีการ พร้อมด้วยอุปกรณ์ที่จัดเตรียมไว้ก่อนล่วงหน้า ซึ่งนักเรียนสามารถ ศึกษาได้ด้วยตนเอง และประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ซึ่งมี การเสริมแรงแก่ผู้เรียนเป็นระยะ ๆ โดยการเฉลยคำตอบให้ทันที โดยกำหนดเนื้อหาที่แบ่ง เป็นตอนย่อย ๆ หรือกรอบ หรือเฟรม (Frame) โดยเสนอเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามให้ นักเรียนคิดทำกิจกรรม หรือตอบแล้วเฉลยให้ทราบทันที จึงถือได้ว่าผู้เรียนสามารถรับรู้ ได้ด้วยตนเองและเป็นไปตามความสามารถของบุคคล

3. หลักการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป

จากทฤษฎีของธอร์นไคค์และทฤษฎีของสกินเนอร์ เมื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐาน สำคัญของการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป จะมีส่วนอย่างสำคัญในการนำพาให้ผู้เรียนประสบ ความสำเร็จความสำเร็จตามหลักการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม
2. ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และทราบคำตอบได้ทันที
3. มีการเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในส่วนที่ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

และมีความพยายาม

4. ผู้เรียน ได้เรียนรู้ไปที่ละน้อยไปตามลำดับขั้น จากง่ายไปหายาก ตามศักยภาพและตามความสามารถของแต่ละบุคคล

4. ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป

ลักษณะสำคัญของบทเรียนสำเร็จรูป ได้แก่ การออกแบบบรรจุเนื้อหาและสาระ การเรียนรู้ ออกเป็นกรอบ (Frame) ซึ่งเนื้อหาสาระการเรียนรู้ดังกล่าวนั้นจะนำมาจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อย ๆ แล้วบรรจุเนื้อหาสาระย่อย ๆ ดังกล่าวลงไปในกรอบแต่ละกรอบ ให้มีความสัมพันธ์และเรียงลำดับจากเนื้อหาง่ายไปหายาก กรอบสาระการเรียนรู้ในแต่ละกรอบของบทเรียนสำเร็จรูป ประกอบด้วย

- 4.1 กรอบอธิบายเนื้อหา
- 4.2 แบบประเมินผลก่อนเรียน
- 4.3 เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้
- 4.4 คำถามให้นักเรียนตอบ
- 4.5 เฉลยคำตอบ
- 4.6 แบบประเมินผลหลังเรียน

สรุป หลักการเรียนรู้ด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ประกอบด้วย ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรม หรือมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนได้ประเมินตนเอง และทราบคำตอบ ได้ทันทีที่มีการเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และผู้เรียนได้เรียนรู้ไปที่ละน้อย ไปตามลำดับขั้นจากง่ายไปหายากตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

5. ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป หรือบทเรียนโปรแกรม

ถวัลย์ มาศจรีส และคณะ (2546 : 20 - 21) แบ่งบทเรียนสำเร็จรูปหรือบทเรียนโปรแกรมตามรูปแบบใน 4 ประเภท คือ

1. บทเรียนประเภทเต็ม มีหลายลักษณะ โดยมีข้อปลีกย่อยแตกต่างกัน เพียงเล็กน้อย เช่น แบบการ์ดตูน แบบบัตรต่อเนื่อง แบบมีข้อความอย่างเดียว แบบมีข้อความ และมีภาพประกอบ บทเรียนประเภทเต็ม เหมาะสำหรับทุกสถานที่และทุกโอกาสเพราะใช้สะดวกประหยัดและไม่จำเป็นต้องใช้ประกอบกับสื่ออื่น ใช้ศึกษาเป็นรายบุคคล

2. บทเรียนที่ใช้กับเครื่องช่วยสอน

เครื่องช่วยสอน (Teaching Machine) เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อช่วยในการเรียนการสอนโดยตรง และมีโปรแกรมเฉพาะของเครื่องช่วยสอนแต่ละเครื่อง เช่น เครื่องช่วยสอน เพรสซี่ที่เรียกว่า ครัม ดิวเคอร์ (Drum Tutor)

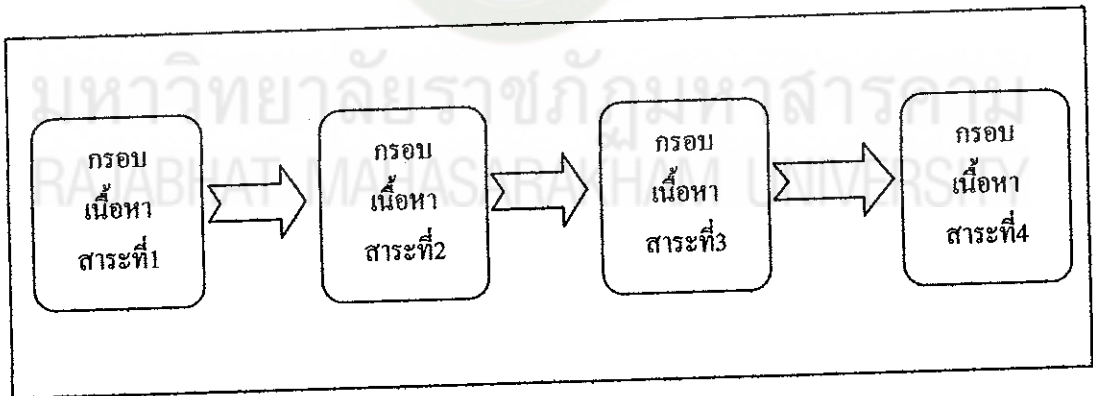
3. บทเรียนสำเร็จรูปสื่อประสม ประกอบด้วยสื่อตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป เช่น ข้อความกับเทปเสียง ข้อความกับเทปเสียงและสไลด์ ข้อความกับภาพยนตร์ ข้อความกับโทรทัศน์ การใช้บทเรียนสำเร็จรูปสื่อประสม ทั้งศึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มอาจจัดเป็นกลุ่ม 7-8 คน จนกระทั่งกลุ่มใหญ่ 30-40 คน

4. คอมพิวเตอร์ช่วยสอนคอมพิวเตอร์ (Computers) เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ประกอบด้วย กลไกอิเล็กทรอนิกส์แบบต่าง ๆ จำนวนมาก สามารถรับและส่งผ่านข้อมูลหรือโปรแกรมข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง ภารกิจของคอมพิวเตอร์จะขึ้นอยู่กับโครงสร้างและรูปแบบของคอมพิวเตอร์นั้น ๆ การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการเรียนการสอนต้องศึกษารูปแบบ โปรแกรมของคอมพิวเตอร์ให้เข้าใจก่อนตัดสินใจใช้

6. ชนิดของบทเรียนสำเร็จรูป

ในปัจจุบันบทเรียนสำเร็จรูปที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มี 3 ชนิด ได้แก่ (ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. 2546 : 22)

1. บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (Linear Programmed) บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงจะจัดทำเป็นกรอบเนื้อหาสาระเรียงลำดับไว้ตั้งแต่กรอบที่ 1 - 2 - 3 ... จนถึงกรอบตามที่คุณสอนได้ออกแบบไว้ ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แผนผังบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง (ที่มา : ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ.

2546 : 22)

กิจกรรมการเรียนรู้ของบทเรียนแบบเส้นตรง

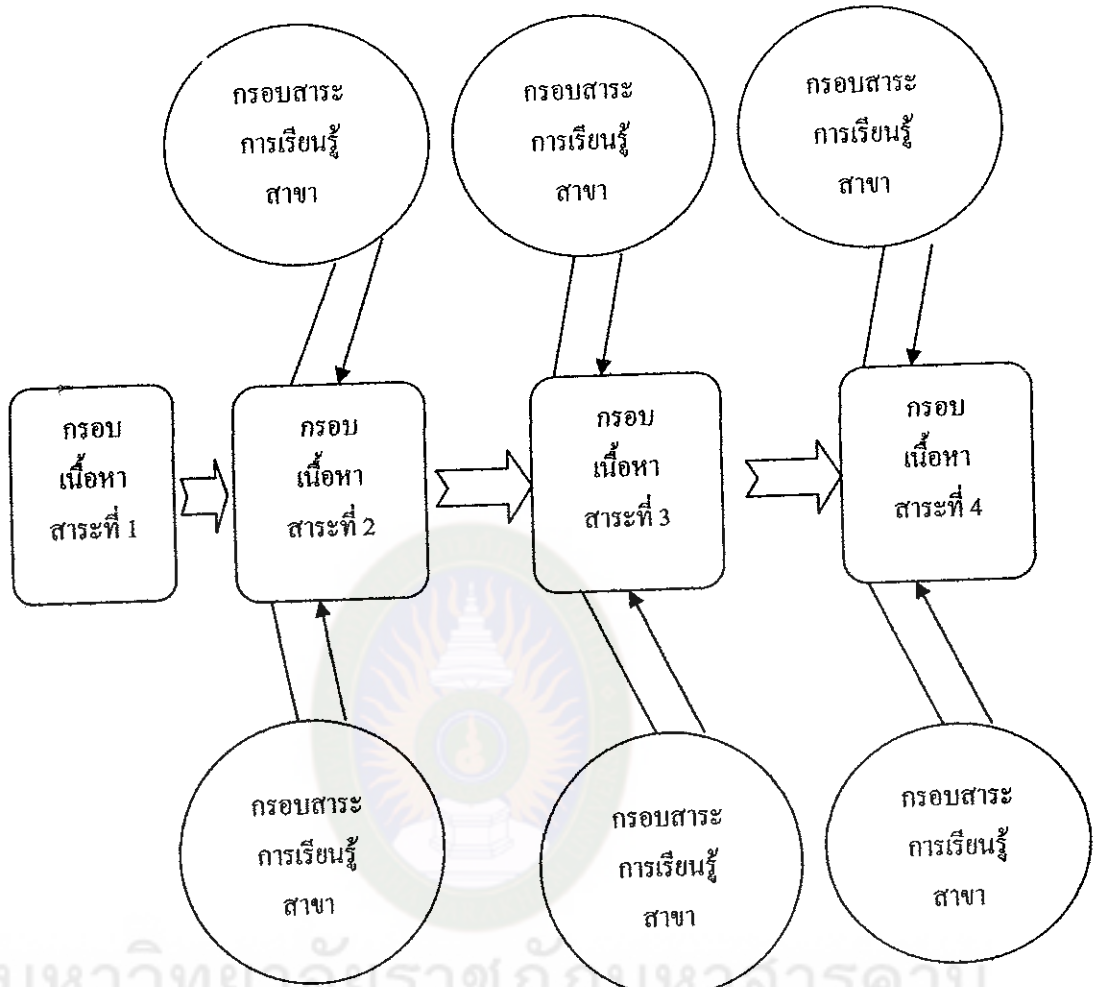
การเรียนรู้ตามบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง ผู้เรียนจะเริ่มดำเนินการกิจกรรมการเรียนรู้ในกรอบเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ 1 - 2 - 3 หรือมากกว่านี้ตามลำดับต่อเนื่องกันไป จนถึงกรอบเนื้อหาสาระสุดท้ายซึ่งเป็นกรอบจบ

มีคำถามเสมอว่าการเรียนรู้ตามบทเรียนสำเร็จรูปจะเรียนรู้ข้ามกรอบได้หรือไม่คำตอบก็คือไม่ได้ เพราะผู้สอนได้ออกแบบเนื้อหาสาระการเรียนรู้จากง่ายไปหายาก ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดจะสานสัมพันธ์ต่อกันไป ถ้าข้ามกรอบการเรียนรู้กรอบการเรียนรู้หนึ่ง เนื้อหาสาระจะขาดหายไป การเรียนรู้ก็จะไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

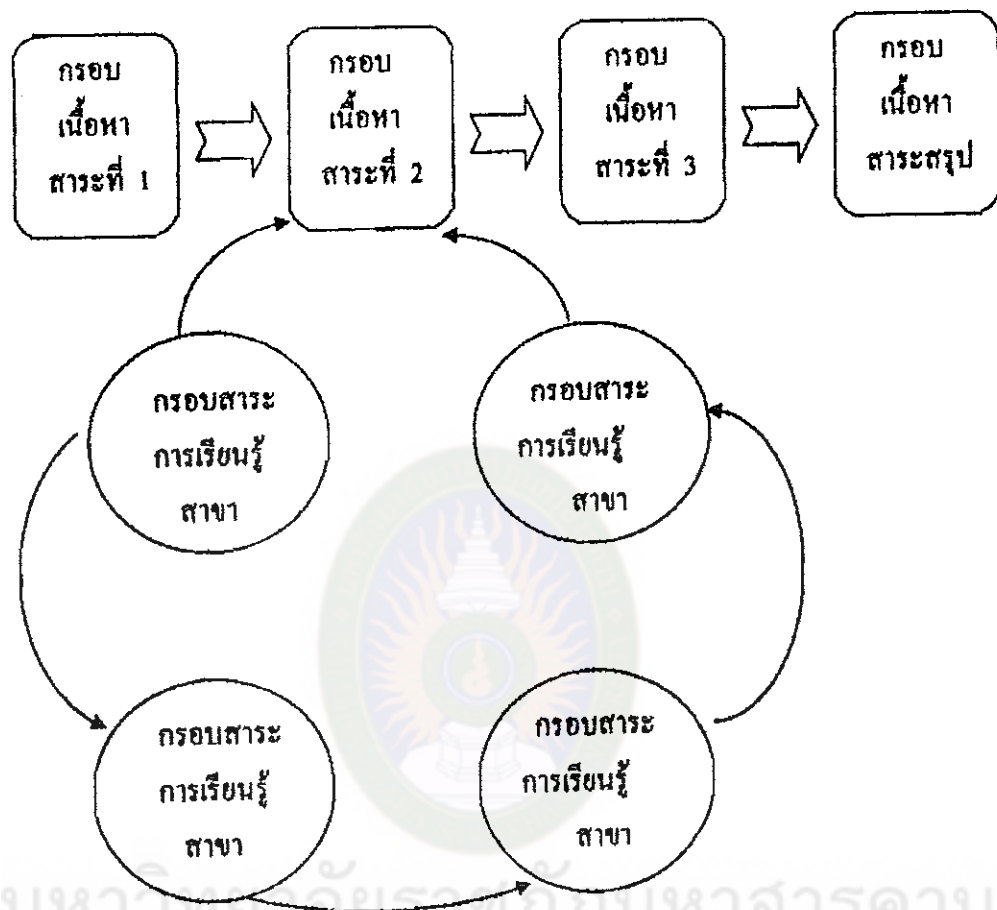
ลักษณะเด่นของบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงก็คือผู้เรียนเก่งจะเรียนรู้ได้เร็วและจบเร็ว การทำบทเรียนก็ง่าย เพราะแต่ละกรอบสาระการเรียนรู้จะบรรจุเนื้อหาสาระไม่มากนัก

2. บทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา (Branching Programmed) เป็นบทเรียนที่มีการจัดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ เป็นกรอบการเรียนรู้หลัก (กรอบขึ้น) เหมือนบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง แต่มีความแตกต่างเพิ่มเติมตรงที่นอกจากจะมีกรอบสาระการเรียนรู้หลักแล้ว จะมีกรอบสาระการเรียนรู้แบบสาขาเพิ่มเติมหรือกรอบสาระการเรียนรู้แบบสาขาเข้ามา กรอบสาระการเรียนรู้สาขา เป็นกรอบที่มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้พื้นฐานเพิ่มเติมแก่ผู้เรียนที่ยังขาดความพร้อมยังไม่เข้าใจเนื้อหาสาระ หรือยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ในกรอบต่อไป ในแต่ละกรอบสาระการเรียนรู้หลัก จะมีกรอบสาระการเรียนรู้ 1 หรือ 2 กรอบเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนตอบคำถามผิดพลาดได้มีโอกาสศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมในกรอบสาระการเรียนรู้สาขา มี 4 ประเภท คือ สาระที่ 1 สาระที่ 2 สาระที่ 3 และสาระที่ 4 ดังภาพที่ 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

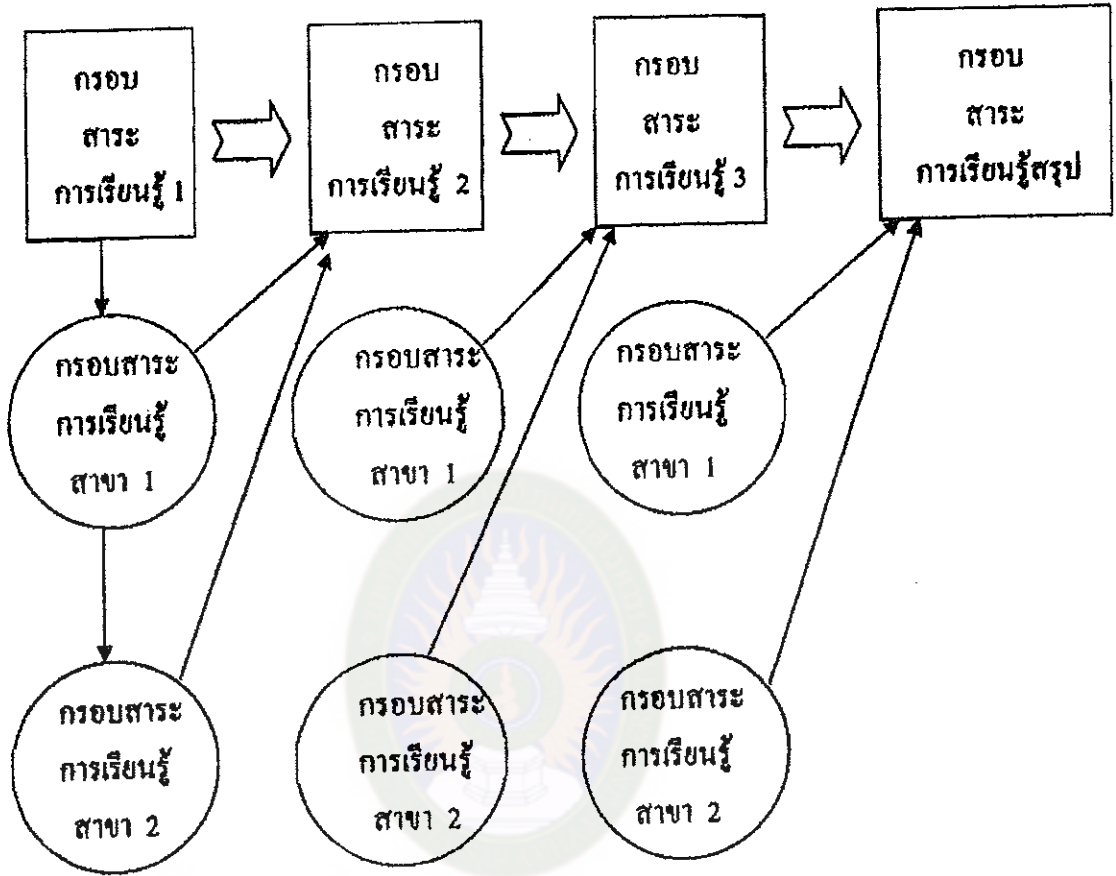
แผนภาพที่ 2 แผนผังบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขา (ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. 2546 : 23)

แผนภาพที่ 3 แผนผังบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขาแบบ Remedial Loop

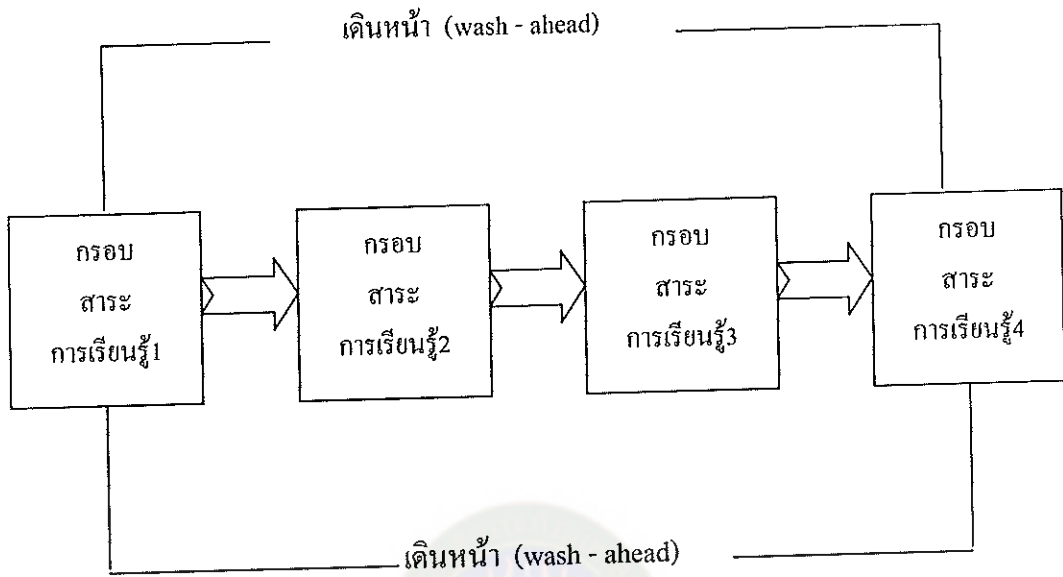
(ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. 2546 : 23)

กรอบสาขาดังกล่าวนี้เรียกว่า Remedial Loop ถ้าผู้เรียนไม่สามารถตอบคำถามในกรอบสาระการเรียนรู้หลักได้แล้วจะต้องเข้าไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมในกรอบสาระการเรียนรู้สาขาที่แตกแขนงออกมาตั้งแต่สองสาขาขึ้นไป ศึกษาสาระการเรียนรู้สาขาแรกแล้วก็สามารถกลับไปศึกษาในกรอบสาระการเรียนรู้หลักได้ในทันที แต่ถ้ายังไม่ผ่านก็สามารถศึกษาในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ จนพร้อมแล้วจึงกลับไปศึกษาและทดสอบในกรอบสาระการเรียนรู้หลักอีกครั้งเมื่อผ่านแล้วก็ศึกษาในกรอบถัดไป

แผนภาพที่ 4 แผนผังสำเร็จรูปแบบสาขาแบบ Secondary Tacks
 (ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. 2546 : 24)

กรอบสาขาลักษณะนี้เรียกว่า Secondary Tacks เมื่อผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ในกรอบการเรียนรู้สาระที่ 1 และสามารถตอบคำถามได้ก็ผ่านไปเรียนรู้กรอบฯ ที่ 2 ถ้าไม่ผ่านต้องเรียนซ้ำสาขาเดิมในกรอบสาขา 2 จนกว่าจะผ่าน

แผนภาพที่ 5 แผนผังบทเรียนสำเร็จรูปแบบสาขาประเภท Grate Frame
(ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ. 2546 : 24)

กรอบสาขาประเภทนี้เรียกว่า Grate Frame เมื่อศึกษาในกรอบสาระการเรียนรู้ที่ 1 แล้วสามารถที่จะข้ามกรอบ ๆ ไปข้างหน้าได้หลายกรอบ แต่เมื่อข้ามกรอบๆ ไปแล้วไม่สามารถตอบคำถามในกรอบๆ ที่ข้ามได้ต้องถอยกลับย้อนคืน ไปกรอบๆ ที่ 1 เพื่อศึกษาเพิ่มเติมอีกครั้ง เป็นต้น

3. บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ

บทเรียนสำเร็จรูปแบบไม่แยกกรอบ เป็นบทเรียนสำเร็จรูปที่มีการนำเสนอเนื้อหาสาระเพิ่มเติมขึ้นทีละน้อยตามลำดับขั้น ในบทเรียนจะมีแบบทดสอบและแบบเฉลยให้ตรวจสอบได้ในทันทีเหมือนบทเรียนสำเร็จรูปแบบที่ 1-2 หากแต่การนำเสนอเนื้อหาสาระไม่นำเสนอในรูปของกรอบเนื้อหาที่นำเสนอต้องต่อเนื่องกัน เหมือนกับการเขียนตำราหรือบทความ

7. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อดีและข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 : 22) ได้เสนอแนะดังนี้

7.1 ข้อดี

7.1.1 นักเรียนมีโอกาสเรียนด้วยตนเอง และเรียนไปตามความสามารถของตนเอง

7.1.2 สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กที่เรียนซ้ำมีเวลาได้ศึกษามากขึ้น และเด็กที่เรียนเร็วใช้เวลาศึกษาน้อย มีโอกาสใช้เวลาทำอย่างอื่น ไม่ต้องรอนคนที่เรียนช้า และช่วยให้ครูเห็นความแตกต่างของนักเรียนมากขึ้น

7.1.3 ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน เพราะมีการเ้าให้ตอบ โดยที่จะตอบผิดก็ไม่มีผู้อื่นเยาะเย้ย เพราะไม่มีใครทราบและเมื่อมีการตอบผิดแล้วก็สามารถจะแก้ไขความเข้าใจผิดได้ทันที โดยสามารถเรียนบทบาทได้หลายครั้ง

7.1.4 ช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนครู เพราะครูคนเดียวอาจใช้บทเรียนสำเร็จรูปสอนนักเรียนได้หลายกลุ่ม

7.1.5 เป็นการฝึกวินัยในตนเอง เพราะนักเรียนจะต้องเรียนรู้และประเมินตนเอง

7.2 ข้อจำกัด

บทเรียนสำเร็จรูปใช้ไม่ได้ทุกเนื้อหาวิชา ใช้ได้กับเนื้อหาวิชาที่เป็นความจริงเนื้อหาคงที่ เนื้อหาที่ต้องเปลี่ยนแปลงตามเวลาและสถานภาพแวดล้อมไม่เหมาะที่จะนำมาเป็นบทเรียนสำเร็จรูป เพราะค่าใช้จ่ายในการจัดทำสูงใช้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า และเนื้อหาที่ต้องการให้แสดงความคิดเห็นก็ไม่ควรนำมาใช้เป็นบทเรียนสำเร็จรูป

สรุป บทเรียนสำเร็จรูปมีหลายรูปแบบหลายประเภท แต่ละรูปแบบมีลักษณะการนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน และจากการศึกษาข้อดีข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป แล้วทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา วิชา และความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนได้ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาเนื้อหาสาระเรียงลำดับตามกรอบที่วางไว้ตั้งแต่กรอบแรก ไปจนถึงกรอบสุดท้าย

เครื่องหมายวรรคตอน

เครื่องหมายวรรคตอนมีความสำคัญในการเรียนรู้ภาษาไทย ดังนี้

1. ความหมายของเครื่องหมายวรรคตอน

นพวรรณ ศรีจันทร์ (2543 : 2) ได้ให้ความหมายของ “เครื่องหมายวรรคตอน” ดังนี้เครื่องหมายวรรคตอนเป็นเครื่องหมายที่ใช้ประกอบคำหรือข้อความต่าง ๆ เพื่อให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และช่วยให้อ่านเข้าใจ ถูกต้องตามความหมายยิ่งขึ้นด้วย

เอกรินทร์ ศรีมหาศาล (2544 : 217) ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายวรรคตอนไว้ว่าเครื่องหมายวรรคตอน เป็นเครื่องหมายที่ใช้เขียนกำกับข้อความต่าง ๆ เพื่อให้ข้อความนั้นเด่นชัดขึ้น และทำให้อ่านได้อย่างถูกต้อง

รัชนี เหมฤทธิกิจ (2545 : 133 - 134) ได้กล่าวถึงเครื่องหมายวรรคตอน ดังนี้ เครื่องหมายวรรคตอน คือ เครื่องหมายที่เขียนประกอบข้อความต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอ่านและเขียนข้อความนั้นได้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

สมศรี กิตติศรีวรพันธ์ (2546 : 197) ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายวรรคตอนไว้ว่าเครื่องหมายวรรคตอน เป็นเครื่องหมายที่ใช้สำหรับเขียนกำกับข้อความต่าง ๆ เพื่อให้ข้อความนั้นเด่นชัดขึ้น และทำให้อ่านได้อย่างถูกต้องชัดเจน

เครื่องหมายวรรคตอน (น.) หมายถึงเครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบในการเขียนข้อความ เช่น จุดภาค (.) มหัพภาค (.) ประจัญjit (?) (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 262)

นฤกร รุ่งเรข (2546 : 88 - 89) ได้ให้ความหมายของเครื่องหมายวรรคตอนคือ เครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบคำหรือข้อความให้สั้นลง แต่เวลาอ่านต้องอ่านเต็มคำ เพื่อให้ความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า เครื่องหมายวรรคตอน คือ เครื่องหมายต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบคำหรือข้อความเพื่อให้อ่านถูกต้องเข้าใจความหมายชัดเจนขึ้น

2. เครื่องหมายวรรคตอน

เอกรินทร์ ศรีมหาศาล (2544 : 227 - 229) ได้อธิบายเรื่องเครื่องหมายวรรคตอนไว้ดังนี้

ไปยาลน้อย (๙) ใช้เขียนละส่วนของคำที่รู้จักกันทั่วไป เวลาอ่านต้องอ่านคำเต็ม เช่น

กรุงเทพฯ อ่านว่า กรุงเทพมหานคร

โปรดเกล้าฯ อ่านว่า โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ไปยาลใหญ่ (๙๗) ใช้เขียนหลังคำหรือข้อความที่มีต่อไปอีกมาก เวลาอ่านให้อ่าน “ละ” เช่น ผลไม้ไทยมีหลายชนิด ได้แก่ ขนุน ลำไย มะม่วง มังคุด ฯลฯ

บุพสัญลักษณ์ (๙) ใช้เขียนแทนคำที่อยู่บรรทัดข้างบนเพื่อไม่ต้องเขียนซ้ำอีก เช่น

มังคุด แปลว่า ปลา

วานร ” ลิง

ยมก (๗) ใช้เขียนเพื่อซ้ำคำหรือซ้ำข้อความที่มีความหมายอย่างเดียวกัน เช่น

ทุก ๆ วัน อ่านว่า ทุกทุกวัน

สี่คำๆ แดงๆ อ่านว่า สี่คำคำแดงแดง

ปรศนี (?) ใช้เขียนท้ายประโยคที่เป็นคำถาม เช่นคุณชื่ออะไร?

ทำไมเขาจึงไม่มาโรงเรียน?

เครื่องหมายปรศนี (?) ใช้เขียนหลังประโยคคำถาม เช่น ใครโทรมา?

(เครื่องหมายนี้ในภาษาไทยไม่นิยมใช้ มักใช้ในภาษาอังกฤษ)

อัศเจรีย์ (!) ใช้เขียนหลังคำอุทาน เพื่อบอกอารมณ์ต่างๆ และหลังคำที่

เป็นเสียงธรรมชาติ เช่น แหม ! โอ้โฮ ! ไชโย ! อนิจจา ! เปรี้ยง!

นกลิจิต หรือวงเล็บ () ใช้เขียนกำกับข้อความที่อธิบายขยายคำหรือข้อความข้างหน้าให้ชัดเจนขึ้น เช่น

รัชกาลที่ 5 (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงเลิกทาส

ว่งสูง 4 ฟุต (1 ฟุต = 30 เซนติเมตร) อ่านว่า ว่งสูง 4 ฟุต

วงเล็บเปิด 1 ฟุต เท่ากับ 30 เซนติเมตร วงเล็บปิด

จุลภาค (,) ใช้คั่นคำหรือข้อความ ซึ่งมีความหมายใกล้เคียงกัน

หรือเกี่ยวเนื่องเป็นกลุ่มเดียวกัน เช่น

ทลาย มีความหมายว่า แดก, กระจาย, พัง, ทำให้พัง

เพื่อนสนิทของฉัน คือ แดง, ตี๋, จ้อย และป้อม

มหภาค (.) ใช้เขียนกำกับอักษรย่อ และหัวข้อ เช่น

ป.ณ. ย่อมาจากคำว่า ไปรษณีย์โทรเลข

ร.ร. ย่อมาจากคำว่า โรงเรียน

ค.ช. ย่อมาจากคำว่า เด็กชาย

น.ส.พ. ย่อมาจากคำว่า หนังสือพิมพ์

พ.ศ. ย่อมาจากคำว่า พุทธศักราช

กทม. ย่อมาจากคำว่า กรุงเทพมหานคร

เครื่องหมายัญประกาศ _____ ใช้ขีดเส้นใต้ข้อความที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ

เช่น ห้ามเดินลัดสนาม

เครื่องหมาย อัญประกาศ (“.....”) ใช้เขียนคร่อมตัวหนังสือหรือคำที่ต้องการให้ผู้อ่านสังเกตเป็นพิเศษ เช่น “ช่าง” เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย และใช้คร่อมข้อความที่เป็นประโยคคำพูด เช่น กระจ่างพูดว่า “เจ้าเต่าขาสั้นมาวิ่งแข่งกันไหม” เป็นต้น

เครื่องหมายยัติภังค์ (-) ใช้ขีดระหว่างคำที่ต้องการแยกพยางค์ให้ห่างกัน เพื่อแสดงคำอ่าน เช่น ศาสนา อ่านว่า สาด - สะ - หนา

เครื่องหมายเสมอภาคสมพล (=) ใช้เขียนตัวคั่นกลางเพื่อแสดงข้อความข้างหน้าเท่ากับข้อความข้างหลัง เช่น $2+3 = 5$

เครื่องหมายทัณฑฆาต (การันต์) ใช้กำกับพยัญชนะที่ไม่ต้องการออกเสียง พยัญชนะตัวที่มีเครื่องหมายทัณฑฆาตกำกับ และตัวข้างเคียงที่ไม่ออกเสียง เราเรียกว่า ตัวการันต์ เช่น

วันศุกร์ อ่านว่า วัน - สุก ตัวการันต์ คือ ร

สายสัญญาณ อ่านว่า สาย - สิ้น ตัวการันต์ คือ จน

เครื่องหมายทับ (/) ใช้คั่นเพื่อแบ่งความหมายระหว่างตัวเลข เช่น ชั้น ป.4/1
อ่านว่า ชั้น - ประ - ถม - สิก - สด - ปี - ที่ - สี่ - ทับ - หนึ่ง

เครื่องหมายจุลภาค (.....) ใช้สำหรับละข้อความ เช่น มะลิอ่านหนังสือตั้งแต่....

“ในยุคปัจจุบัน.....ช่วยให้ประเทศชาติรุ่งเรือง” (...อ่านว่า ละถึง) หรือเขียนหลังข้อความยังมีต่ออีก เช่น คนไทยขึ้นตรงเมื่อได้ยินเพลงนี้ขึ้น

“ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย.....” (.....อ่านว่าละ)

จากเรื่องเครื่องหมายวรรคตอน คือ การเว้นช่องว่างระหว่างคำหรือข้อความในประโยค เรียกว่า วรรคเล็ก (ประมาณ 2 ตัวอักษร) ละเว้นช่องว่างระหว่างข้อความกับข้อความ เรียกว่า วรรคใหญ่ระหว่างข้อความ (ประมาณ 4 ตัวอักษร) เราเรียกรวมกันว่า วรรคตอนหรือ เว้นวรรค โดยมีจุดมุ่งหมายหลักให้ผู้อ่านเว้นระยะการอ่านให้ถูกต้องเพื่อไม่ให้ความหมายของคำหรือข้อความเปลี่ยนไป เช่น

ที่นี่มีก๋วยเตี๋ยว บะหมี่ ผักกวางตุ้งจ๊ะ

ที่นี่มีก๋วย เตี่ยวผัดบะ หมี่ผักกวาง ตุ้งจ๊ะ

ยานี้ กินแล้วแข็งแรง ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน

ยานี้กินแล้วแข็งแรง ไม่มีโรคภัยเบียดเบียน

จากที่นำเสนอเรื่องเครื่องหมายวรรคตอน ผู้วิจัยได้นำไปใช้เพื่อเป็นความรู้เรื่อง
เครื่องหมายวรรคตอนประเภทต่าง ๆ นำไปใช้ในการสร้างบทเรียนสำเร็จรูป ชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 4 ต่อไป

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการเรียนรู้เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ช่วยให้
การดำเนินงาน หรือการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีแนวคิด ทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม การที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจ
ต่อการทำงานนั้นมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในงานที่ทำอยู่การสร้างสิ่งจูงใจหรือ
แรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ เป็นไปตาม
วัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีนักการศึกษาในสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับ
การจูงใจในการทำงานไว้ ดังนี้

มาสโลว์ (ประสาธ อิศรปริศา. 2547 : 310 - 312 ; อ้างอิงมาจาก Maslow.
1970 : 69 - 70) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory)
โดยอธิบายว่า มนุษย์มีความต้องการจากระดับพื้นฐานไปสู่ระดับที่สูงขึ้น ดังนี้

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการ
อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อนนอนหลับ เพศ การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ฯลฯ
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการ
ความอบอุ่น มั่นคง ต้องการการคุ้มครองและหนีจากอันตราย ฯลฯ ความต้องการประเภทนี้มี
ตั้งแต่ยังเป็นทารก เราจะสังเกตเห็นว่าเด็กจะพยายามหลบหนีจากสถานการณ์ที่เป็นอันตราย
จะหนีจากสถานการณ์แปลกใหม่หรือคนแปลกหน้า
3. ความต้องการความรัก และการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
(Belongings and Love Needs) ได้แก่ ความต้องการเพื่อนหรือมิตร ต้องการเพื่อนร่วมงาน
ต้องการคู่รักหรือครอบครัว
4. ความต้องการการยกย่องสรรเสริญ (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการ
ให้ผู้อื่นเคารพนับถือตน ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนมีค่า หรือได้รับการยกย่องสรรเสริญ
ต้องการเชื่อมั่นในความสามารถของตน ผู้ที่ล้มเหลวที่จะได้รับการสนองความต้องการนี้
อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อย หรือขาดความรู้สึกว่ามีผู้คอยช่วยเหลือค้ำจุน

5. ความต้องการรู้และเข้าใจ (Need to Know and Understand)

เป็นความต้องการจะสัมฤทธิ์ผลทางปัญญา (Intellectual Achievement) หมายถึง ความปรารถนาที่จะรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสนใจอย่างแท้จริง มาสโลว์มีความเห็นว่าการต้องการตั้งแต่ขั้นนี้เป็นต้นไป จะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน

6. ความต้องการสุนทรียะ (Aesthetic Needs) ได้แก่ ความต้องการ

ความเป็นระเบียบ (Order) สัจธรรม (Truth) และความงาม

7. ความต้องการสร้างประจักษ์ตน และการพัฒนาตามศักยภาพแห่งตน

(Self Actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเองและรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ ต้องการที่จะคิดหรือกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนอย่างสร้างสรรค์ และต้องการพัฒนาสูงสุดตามศักยภาพของตน

ทฤษฎีของมาสโลว์ แสดงให้เห็นว่า มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการแตกต่างกัน เมื่อความต้องการขั้นต้นได้รับการสนอง ก็จะเกิดความต้องการในขั้นสูงขึ้น ไปเรื่อย ๆ และเป็นการส่งเสริมให้มีความแข็งแรงเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน นักการศึกษา และครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความเข้าใจในความต้องการของผู้เรียนว่ามีความต้องการอะไรบ้าง ซึ่งจะทำให้ครูนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

มาสโลว์ (มณี โพธิเสน. 2543 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Maslow. 1970) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอ ไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจยังไม่ทันหมดไปความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น ดังนี้

1. คนประเภทเอกซ์ (X) มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1.1 มีสัญชาตญาณที่จะหลีกเลี่ยงการทำงานทุกอย่างเท่าที่จะทำได้
- 1.2 มีความรับผิดชอบน้อย
- 1.3 ชอบให้สั่งการ
- 1.4 ไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงองค์การ

1.5 มีความปรารถนาให้ตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและ
ความปลอดภัย

2. คนประเภทวาย (Y) มีลักษณะดังต่อไปนี้

2.1 ชอบทำงาน เห็นว่าการทำงานเป็นของสนุกเหมือนการเล่นหรือ
การพักผ่อน

2.2 มีความรับผิดชอบในการทำงาน

2.3 มีความทะเยอทะยานและกระตือรือร้น

2.4 ตั้งการตนเอง และสามารถควบคุมตนเองได้

2.5 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปรับปรุงงานและองค์กร พัฒนา

วิธีการทำงาน

2.6 ปรารถนาด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง ความสมหวังในชีวิต

2. แรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2541 : 321) อธิบาย Motivation มาจากภาษาละตินโบราณ มีความหมายว่า เคลื่อนไหว การจูงใจ หมายถึง สภาพทางจิตของบุคคลที่ให้พลังหรือชี้นำ พฤติกรรมของมนุษย์ให้คงอยู่ ทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจที่ได้รับการพัฒนาในระยะหลังแบ่ง เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือกลุ่มทฤษฎีเนื้อหาหรือทฤษฎีความต้องการ (Content Theories or Needs Theories) กลุ่มทฤษฎีนี้ พยายามอธิบายว่ามีอะไร หรือมีองค์ประกอบใดกระตุ้น หรือจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรม ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีความต้องการ 5 ชั้น ของมาสโลว์ (Maslow' Need Hierachy) ทฤษฎีความต้องการ หรือ อีอาร์จี ของ อันเดอร์เฟอร์ (Alderfer'serg Theory) กลุ่มทฤษฎีนี้พยายามอธิบายว่าเหตุใดจึงเกิดการจูงใจหรือบุคคลถูกจูงใจได้อย่างไร ทฤษฎีในกลุ่มนี้ที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) ทฤษฎีการวางเป้าหมาย (Goal Setting Theory) และทฤษฎี การควบคุม (Control Theory) ในกลุ่มทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับการจูงใจทั้งหมด แต่ละทฤษฎี ต่างก็มีจุดเด่น จุดด้อยแตกต่างกัน และมีความหมายในการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ ในสภาพการณ์ต่างกัน

อรพินทร์ ชูชม (2543 : 79) ได้กล่าวว่า นักจิตวิทยาแบ่งการจูงใจเกี่ยวกับ การศึกษาออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ได้แก่ แรงจูงใจที่เกิดจากความรู้อยู่ภายในของผู้เรียนเอง เช่น ความต้องการ ความสนใจและทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนทำให้

ผู้เรียนเกิดความรู้สึกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น อยากเรียน เต็มใจและตั้งใจเรียนเพราะต้องการรู้มีให้เรียนเพราะหวังผล

2. แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) ได้แก่ การจูงใจที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกมาชักจูงหรือกระตุ้นให้เกิดการจูงใจภายในขึ้น ได้แก่ วิธีสอน บุคลิกภาพของครูเทคนิคที่ครูใช้จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักอยากเรียน และคะแนนก็เป็นแรงจูงใจ

ฉรรัตน์ ลาภมุล (2546 : 23) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะ ดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงาน จะต้องมิลักษณะดังนี้

- 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
- 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
- 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนักเรียนมีส่วนในการเลือกเรียนตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์ หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรมได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

ฮารี พันธุ์ฉนิ (2546 : 322) สรุปว่า ทฤษฎีของมาสโลว์ เป็นทฤษฎีที่อธิบายการเกิดแรงจูงใจเฉพาะลักษณะทางกายภาพ ไม่ครอบคลุมลักษณะทางจิตใจ ทฤษฎีของแมคคลีแลนด์ และทฤษฎีความเท่าเทียมกันเหมาะสำหรับการศึกษาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและความสำเร็จขององค์กร ส่วนทฤษฎีสุนัขวิทยา การจูงใจ หรือทฤษฎีสององค์ประกอบของ เฮอร์เบอร์ก เป็นทฤษฎีที่อธิบายลักษณะทางกายและลักษณะทางจิตใจ ในขณะที่ทฤษฎีความคาดหวังอธิบายการจูงใจในเชิงปัญญา (Cognitive Motivation) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาการจูงใจที่เกิดจากการได้รับรางวัลภายนอกและรางวัลภายในว่า

สนองต่อความคาดหวังมากน้อยเพียงใด นักจิตวิทยาองค์กรและนักบริหารองค์กรได้นำ ทฤษฎีสององค์ประกอบและทฤษฎีความคาดหวังไปศึกษาการจูงใจที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ในการทำงานอย่างกว้างขวาง

จากการศึกษาความต้องการและแรงจูงใจ สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิด แรงจูงใจในการเรียนรู้ คือ ผู้เรียนมีความสนใจและทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน วิธีการสอน บุคลิกภาพของครูและคะแนนที่ผู้เรียนได้

3. ความหมายของความพึงพอใจ

สลใจ วิบูลกิจ (2530 : 103) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพอารมณ์ บุคคลที่มีองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อ ความต้องการของบุคคลนั้น ๆ

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2539 : 132) สรุปว่าความพึงพอใจหมายถึงพฤติกรรมที่ สนองความต้องการของมนุษย์และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

สุชา จันทร์เอม (2541 : 17) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าหมายถึง พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้น โดยแรงขับของแต่ละคนและมีแนวโน้มมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง อย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เกิดความต้องการ

สุรางค์ โค้วตระกูล (2541 : 321) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึก ที่ชอบหรือพอใจที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่าง ๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานนั้น ได้รับการตอบสนองความต้องการของเขาได้

กาญจน์ เรืองมนตรี (2543 : ไม่มีเลขหน้า) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความรู้สึกรัก ความรู้สึกชอบ ภูมิใจ สุขใจเต็มที่ ยินดี ประทับใจ เห็นด้วย อันจะมีผลให้เกิด ความพึงพอใจในการทำงาน มีการเสียสละ อุทิศร่างกาย แรงใจ สติปัญญาให้แก่งาน

อย่างแท้จริง

มณี โพธิเสน (2543 : 20) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึก ยินดี เจตคติที่ดีต่อบุคคล เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการของตน ทำให้เกิด ความรู้สึกยินดีในสิ่งนั้น ๆ

ศุภสิริ โสมาเกตู (2544 : 43) สรุปความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจ ในการร่วมปฏิบัติ กิจกรรม การเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

สุธิดา หงส์ศรีหมั่น (2547 : 53) กล่าวว่า ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน และต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลจะเรียนรู้หรือมีพัฒนาการ และความเจริญงอกงามนั้นบุคคลจะต้องอยู่ในสภาวะพึงพอใจ สุขใจเป็นเบื้องต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบ สนใจ ความรู้สึกที่พอใจ เป็นความรู้สึกส่วนตัวของแต่ละบุคคลที่เป็นผลมาจากความต้องการ จากการทำกิจกรรมต่าง ๆ การปฏิบัติงานรวมไปถึงการทำงาน มีผลทำให้บุคคลนั้นต้องการ มีความสุขที่อยากจะร่วมกิจกรรมหรือเรียกร้องเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละคน ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึง หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบ ยินดี เต็มใจ มีความสุข ในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและมากขึ้นจนสามารถดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

4. การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้

หลักในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (เสาวนีย์ เชื้อไชย, 2547 : 83 - 84)

มีดังนี้

1. การชมเชยและการตำหนิ ทั้งการชมเชยและการตำหนิจะมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยกันทั้งสองอย่าง จากการพิจารณาโดยละเอียดเกี่ยวกับอิทธิพลของการชมเชยและการตำหนิ ปรากฏว่าโดยทั่วไปแล้วการชมเชยจะมีผลดีกว่าการตำหนิบ้างเล็กน้อย เด็กโตชอบการชมเชยมากกว่าการตำหนิ การชมเชยและการตำหนิมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเด็กที่เรียนดีเมื่อถูกตำหนิจะมีความพยายามมากกว่าที่ได้รับคำชมเชย
2. การทดสอบบ่อยครั้ง คะแนนจากการสอบจะเป็นสิ่งจูงใจที่มีความหมายต่อผู้เรียนอย่างมาก การทดสอบบ่อยครั้งจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียน สนใจ เอาใจใส่อย่างจริงจังมากขึ้น และส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนด้วย
3. การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง
4. วิธีการที่แปลกใหม่เป็นสิ่งเร้าความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนการสอน

5. การให้รางวัลหรือตั้งรางวัลสำหรับงานที่มอบหมาย ครูควรตั้งรางวัลล่วงหน้าแก่งานที่ผู้เรียนทำสำเร็จ เพื่อช่วยผู้เรียนพยายามมากขึ้น

6. การยกตัวอย่างควรยกตัวอย่างสิ่งที่คุณเรียนคุ้นเคย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย

7. เชื่อมโยงบทเรียนใหม่กับสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อน การนำเอาสิ่งใหม่ไปเชื่อมโยงสัมพันธ์กับสิ่งที่เคยรู้มาก่อนทำให้เข้าใจง่าย และทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากขึ้น

8. การสอนที่ทำให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น

9. สถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนไม่พึงปรารถนา

วูล์ฟอล์ค (ประสาท อิศรปริดา. 2547 : 330 - 334 ; อ้างอิงมาจาก Woolfolk. 1993 : 387) ได้สรุปแนวทางการสร้างเสริมแรงจูงใจในการเรียนไว้ว่า “เราสามารถเรียนหรือทำสิ่งนั้นได้หรือไม่” (Can I Do It) ถ้าเขาเชื่อว่า เขาสามารถทำได้เขาย่อมเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือทำสิ่งนั้น แนวการสร้างเสริมแรงจูงใจในประเด็นนี้ คือการสร้างเสริมความเชื่อมั่นและการคาดหวังเชิงบวกในการเรียนหรือกระทำสิ่งนั้นแก่เด็ก “เขาอยากเรียนหรือทำสิ่งนั้นหรือไม่” (Do I Want to Do It) ถ้าหากเขาอยากเรียนหรืออยากทำก็หมายความว่า เขาเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือทำสิ่งนั้นแนวการสร้างเสริมแรงจูงใจในประเด็นนี้ก็คือ การให้เด็กเห็นคุณค่าสิ่งที่เรียน “อะไรคือสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จ” (What Do I Need to Do to Succeed?) ถ้าเขาตอบคำถามนี้ได้เขาสามารถทำได้เขาย่อมเกิดแรงจูงใจในการเรียนหรือทำสิ่งนั้นแนวการสร้างเสริมแรงจูงใจในประเด็นนี้ก็คือ การช่วยให้เด็กเกิด ความมุ่งมั่น และใส่ใจในสิ่งที่เรียนหรือสิ่งที่จะทำแนวการสร้างเสริมแรงจูงใจในแต่ละประเด็นขั้นต้น ดังรายละเอียดดังนี้

1. การสร้างเสริมความเชื่อมั่น และการคาดหวังเชิงบวกในการเรียนแก่เด็ก

1.1 ให้เด็กเริ่มเรียนในสิ่งที่มีความยากในระดับที่เขาสามารถทำได้ แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนไปเรียนในสิ่งที่มีความยากมากขึ้นเป็นลำดับ

1.2 กำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียนได้แจ่มชัด และแน่ใจว่าสามารถสอนให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายนั้นได้

1.3 เน้นการเปรียบเทียบตนเอง มากกว่าการเปรียบเทียบกับผู้อื่น

1.4 ปล่อยให้เด็กทราบว่าความสามารถในการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นได้

1.5 เสนอแม่แบบ (Model) หรือแบบฉบับที่ดีแก่เด็ก

2. การให้เด็กเห็นคุณค่าสิ่งที่เรียน

- 2.1 ครูควรตระเตรียมกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก
- 2.2 การกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น
- 2.3 การทำบทเรียนให้สนุก
- 2.4 การสอนเนื้อหาที่แปลกใหม่และใช้วิธีการที่หลากหลาย
- 2.5 การเน้นให้เด็กเห็นว่าเนื้อหาที่เรียนในปัจจุบันมีความสัมพันธ์

เชื่อมโยงกับชีวิตในอนาคตอย่างไร

- 2.6 การเตรียมรางวัลสำหรับผู้เรียน

3. การช่วยให้เด็กเกิดความมุ่งมั่นและใส่ใจในสิ่งที่เรียน

- 3.1 เปิดโอกาสให้เด็กได้ตอบสนองให้มาก
- 3.2 เปิดโอกาสให้เด็กทำงานสำเร็จ
- 3.3 หลีกเลี่ยงการให้ความสำคัญคะแนน และไม่เน้นการแข่งขัน
- 3.4 สำหรับงานที่ยาก ๆ ครูควรให้เวลาในการทำงานเพิ่มมากขึ้นมากกว่า

ใช้วิธีลดความยากของงานให้ง่ายลง

- 3.5 เสนอแม่แบบ (Model) ที่ดีแก่เด็ก
- 3.6 สอนกลเม็ดในการเรียนแก่เด็ก

คำรงค์ศักดิ์ ไชยแสน (2542 : 21 - 22) ได้ศึกษาทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุความพึงพอใจ เรียกว่า The Motivation Hygiene Theory ทฤษฎีนี้ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน 2 ปัจจัย คือ

1. ปัจจัยกระตุ้น (Motivation Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับการงาน ซึ่งมีผลก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

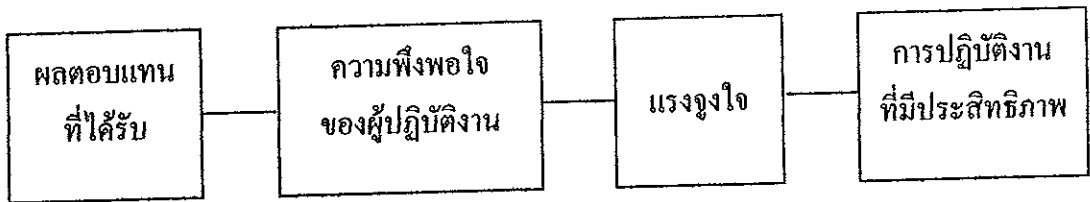
2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานและมีหน้าที่ให้บุคคลเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น เงินเดือน โอกาสที่จะก้าวหน้าในอนาคต สถานะของอาชีพ สภาพในการทำงาน เป็นต้น

ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษาจึงต้องคำนึงถึงความพอใจในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน

มีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน

การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนองที่ชนะตามแนวคิด ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 ความพึงพอใจนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดเอกภพและสถานการณ์รวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนด โดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น (สมยศ นาวิการ. 2544 : 119)

จากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในเป็นผลด้านความรู้สึกของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความยุ่งยากต่าง ๆ และสามารถ

ดำเนินงานภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ ตลอดจนได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดหาให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับคำยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพอใจ

5. หลักและเกณฑ์ความพึงพอใจ

แบบวัด (Scale) ใช้วัดกับคุณลักษณะบางอย่าง มีความลึกซึ้งกว่าแบบสอบถาม ผลการตอบแต่ละข้อจะได้คะแนนแน่นอน (ไม่มีการตอบผิด) แต่คะแนนจะแตกต่างกันตามระดับที่กำหนดให้ เช่น คะแนน 5 ระดับ เป็น 1 2 3 4 และ 5 คะแนน (สมนึก ภัททิยธนี. 2546 : 64)

แบบวัดที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าขึ้นกับว่าจะมีกี่ระดับและเป็นข้อความเชิงนิมิต (Positive Scale) หรือข้อความเชิงนิเสธ (Negative Scale) กรณีข้อความเชิงนิมิต เช่น “วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยพัฒนาสังคม” หรือ “วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เรียนสนุก” (ในแบบวัดเจตคติที่มีต่อวิชาสังคม) จะตรวจให้คะแนนคำตอบด้านบวกเป็นค่าสูง ด้านลบเป็นค่าต่ำ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 99 - 103)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตรวจให้ 5 คะแนน

เห็นด้วย ตรวจให้ 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ ตรวจให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ตรวจให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตรวจให้ 1 คะแนน

กรณีข้อความเชิงนิเสธ เช่น “วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่าไปใช้ประโยชน์ได้น้อย” หรือ “พอจะถึงชั่วโมงเรียนสังคมศึกษาก็จะรู้สึกไม่อยากเรียน” (ในแบบวัดเจตคติที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา) จะตรวจให้คะแนนกลับกันกับคะแนนที่เป็นแบบนิมิต กล่าวคือ จะให้คะแนนคำตอบด้านบวกเป็นค่าต่ำ ด้านลบเป็นค่าสูง

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตรวจให้ 1 คะแนน

เห็นด้วย ตรวจให้ 2 คะแนน

ไม่แน่ใจ ตรวจให้ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย ตรวจให้ 4 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตรวจให้ 5 คะแนน

มาตราส่วนประมาณค่าที่มีค่าตอบในลักษณะอื่น เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จะตรวจให้คะแนนโดยใช้ระบบดังนี้

ในการใช้แบบวัดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า นั้น ผู้วิจัยอาจต้องการรายงานผลของการตอบของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแต่ละข้อหรือแต่ละด้าน (ซึ่งต่างก็ประกอบไปด้วยหลาย ๆ ข้อ) ว่ามีความเห็นอยู่ในระดับใด กรณีเช่นนี้จะต้องหาค่าเฉลี่ยของกลุ่มในแต่ละข้อ (หรือแต่ละด้าน) แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ยอีกที ในการแปลความหมายนั้นจะใช้เกณฑ์ ซึ่งเป็นระบบเดียวกันกับระบบการตรวจให้คะแนน ถ้าระบบการให้คะแนนตรงกับอธิบายมาแล้ว จะใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	แปลความหมาย มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	แปลความหมาย มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	แปลความหมาย ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	แปลความหมาย น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	แปลความหมาย น้อยที่สุด

สรุปได้ว่า แบบวัดความพึงพอใจเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเป็นข้อความเชิงนิมิตหรือข้อความเชิงนิเสธ ที่มีการให้คะแนนแบบประมาณค่าเป็นระดับคะแนน โดยการให้คะแนนตามระดับความเข้ม เช่น 1 2 3 4 5 โดยกำหนดให้ 5 คือ คะแนนสูงสุด ที่บ่งบอกถึงสิ่งที่อยู่หรือสิ่งที่พอใจมากที่สุดและคะแนน 1 คือ คะแนนต่ำสุดที่บ่งบอกถึงสิ่งที่อยู่หรือบางที่ไม่มีกำหนดเป็นคะแนน แต่กำหนดเป็นความเข้มของระดับความรู้สึก ระดับความพอใจหรือระดับของสิ่งที่สังเกตได้ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด หรือเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและแบบวัดที่ดีหรือมีคุณภาพจะต้องมีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อมั่น (Reliability) เช่นเดียวกับแบบทดสอบอื่น ๆ ความพึงพอใจในการเรียนและผลการเรียนจะมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่า กิจกรรมที่ผู้เรียนได้ปฏิบัตินั้นทำให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของชีวิตมากขึ้นเพียงใด นั่นคือ สิ่งที่ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเสริมสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ในการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง การใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ระดับ	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5	4.51-5.00	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

4	3.51-4.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
3	2.51-3.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
2	1.51-2.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
1	1.00-1.50	มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

บริบทโรงเรียนหนองเม็กวิทยา

1. วิสัยทัศน์

โรงเรียนหนองเม็กวิทยา เน้นความเป็นเลิศด้านวิชาการ นักเรียนมีคุณภาพ คุณธรรมตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนา โรงเรียน บุคลากรได้รับการพัฒนาเป็นครูมืออาชีพ

2. พันธกิจ

2.1 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนมีความสามารถอยากเป็นเลิศทางวิชาการ

2.2 พัฒนานักเรียนโดยปลูกฝังความรู้ควบคู่คุณธรรม ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

2.3 ร่วมมือกับชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน

2.4 พัฒนาคณาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะ คู่มาตรฐานวิชาชีพ โดยให้ขวัญและกำลังใจสนับสนุนให้การศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

3. เป้าประสงค์

3.1 นักเรียนได้รับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง เรียนรู้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ คุณธรรม ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

3.2 โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชน

3.3 บุคลากรได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานเป็นครูมืออาชีพและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

4. ภารกิจ

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 ระดับ คือ

4.1 ระดับก่อนประถมศึกษา

4.2 ระดับประถมศึกษา

โดยจัดให้นักเรียนมีสิทธิ์และโอกาสเสมอกันทั้งบุคคลที่มีความบกพร่อง และบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษา เน้นการจัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดประสบการณ์จริงมากที่สุด ฝึกภาคปฏิบัติให้ทำได้ ทำเป็น คิดเป็น และแก้ปัญหาได้ รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรด้านระบบบริหารจัดการให้มีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน เพื่อไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

5. จำนวนห้องเรียนและนักเรียน

ตารางที่ 1 จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียน

ชั้น	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน			หมายเหตุ
		ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาล 1	1	1	3	4	
อนุบาล 2	1	-	6	6	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	1	7	8	15	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	1	9	6	15	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	1	9	9	18	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	1	4	6	10	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1	7	7	14	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	1	10	10	20	
รวม	8	53	59	112	

6. จำนวนครู

6.1 จำนวนตามวุฒิการศึกษา

ตารางที่ 2 จำนวนครูจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ประเภทวุฒิ	จำนวน (คน)
- ปริญญาโท	1
- ปริญญาตรี	9
- อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	-
- ต่ำกว่าอนุปริญญา	-
- ไม่มีวุฒิทางการศึกษา	-
รวม	10

6.2 จำนวนตามวิชาเอก

ตารางที่ 3 จำนวนครูจำแนกตามวิชาเอก

สาขาวิชาเอก	จำนวนคน
บริหารการศึกษา	3
การศึกษาปฐมวัย	1
สังคมศึกษา	3
วิทยาศาสตร์	1
ประวัติศาสตร์	1
ประถมศึกษา	1
รวม	10

7. สภาพปัญหา

โรงเรียนหนองเม็กวิทยา อำเภอหนองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 93 คน การจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองเม็กวิทยา พบว่า นักเรียนไม่สามารถอ่าน ไม่สามารถเขียนและใช้หลักภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง นักเรียนไม่ชอบเนื้อหาของหลักภาษาโดยเฉพาะเรื่องเครื่องหมายวรรคตอน ตลอดจนใช้ เครื่องหมายวรรคตอนไม่ถูกต้อง นักเรียนสับสนเรื่องสัญลักษณ์ของเครื่องหมายวรรคตอน แต่ละชนิด ซึ่งต้องอาศัยการจดจำและต้องเข้าใจวิธีการใช้สัญลักษณ์แต่ละชนิดให้ถูกต้อง ตามหลักภาษา และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งนักเรียนยังมีปัญหา ในด้านการสะกดคำผิดในเรื่องสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ แล้วนักเรียนยังไม่สามารถอ่าน เขียน และใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่ถูกต้องได้ สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะพฤติกรรมการสอน ของครูยังยึดแบบเดิมไม่ยอมรับวิธีการสอนใหม่ๆ ไม่สนใจที่จะนำนวัตกรรมและเทคโนโลยี มาประกอบการเรียน การสอนของตน สอนเฉพาะเนื้อหาในแบบเรียน ไม่มีการนำ สิ่งแวดล้อมมาสอนนักเรียน ครูมีปัญหาในการผลิตสื่อเพราะงบประมาณมีน้อยมีภาระใน การสอนมาก และโรงเรียนมีสื่อการสอนไม่เพียงพอ สื่อที่มีอยู่ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายหรือ เนื้อหาที่จะสอนจากสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไป ครูในระดับประถมศึกษาไม่ได้ สอนเฉพาะกลุ่มทักษะภาษาไทยเท่านั้นยังต้องสอนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ด้วย ส่วนมาก จะต้องสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ นอกจากงานสอนแล้วยังต้องทำงานประจำชั้นและงานพิเศษ ที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ครูมีเวลาน้อยในการเตรียมการสอนและการคิดค้นแนวทางใหม่ ๆ มาสอนนักเรียน เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจึงส่งผลให้บรรยากาศในการเรียนไม่น่าสนใจ นักเรียนขาดความกระตือรือร้นต่อการเรียนเมื่อหน้าต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเดิม ของครูผู้สอน นักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษาไทยทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ (โรงเรียนหนองเม็กวิทยา, 2550 : 5 - 10)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสร้างบทเรียนสำเร็จรูปการใช้เครื่องหมายวรรค ตอนเพื่อใช้เป็นสื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น โดยบทเรียนสำเร็จรูปที่สร้างขึ้น เป็นบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงที่มีข้อความครบถ้วนตั้งแต่รอบแรกจนถึงรอบ สุดท้าย มีภาพการ์ตูนสวยงามประกอบบทเรียน เพื่อสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ผ่านกระบวนการสร้างอย่างมีระบบและเป็นไปตามขั้นตอนการสร้างเครื่องมืออย่างมีคุณภาพ

เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาการใช้เครื่องหมายวรรคตอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

การพัฒนาทักษะการใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ในประเทศ ดังนี้

จารุวรรณ ภูศรีอ่อน (2543 : 75 - 78) ได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปและศึกษา
ประสิทธิผลทางการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน
เรื่อง สำนวนสุภาษิตและคำพังเพย วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน
35 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ของโรงเรียนบ้านดูน สังกัดสำนักงาน
การประถมศึกษาอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ
แผนการสอน จำนวน 5 แผน บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน เรื่อง สำนวนสุภาษิต และ
คำพังเพย จำนวน 5 เล่ม และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
จำนวน 1 ฉบับ มี 30 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน
เรื่อง สำนวนสุภาษิต และคำพังเพย วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ
95.10/81.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีประสิทธิผล
ทางการเรียนรู้ที่ระดับ .71

พระสมชาย คำอินทร์ (2543 : 54 - 89) ได้พัฒนาบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง
เรื่อง คำราชาศัพท์ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์
มาตรฐาน 80/80 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชน
ศรีสะอาด เทศบาล 1 อำเภอเมือง จังหวัดเลย จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย
บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง จำนวน 6 เล่ม แผนการสอน จำนวน 6 แผน และ
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีค่า
ความเชื่อมั่นเท่ากับ .71 ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง เรื่อง คำราชาศัพท์
วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.48/88.79 เป็นไปตามเกณฑ์
มาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยมีแผนการสอนและบทเรียนสำเร็จรูปที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ
แล้วอยู่ในเกณฑ์ดี

ศุภิสรา วงศ์คำจันทร์ (2547 : 89 - 93) ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูน เพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนชุมชนวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 3 โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการเรียนรู้ภาษาไทย จำนวน 10 แผน ที่มีคุณภาพอยู่ในระดับที่เหมาะสม 4.49 ใช้เวลา 20 ชั่วโมง บทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนจำนวน 5 เรื่อง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการเรียนรู้และบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนเพื่อจับใจความวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $81.44 / 87.81$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ $80 / 80$ ที่ตั้งไว้ และแผนการเรียนรู้ภาษาไทย การอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ $.7010$ หมายถึง นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นร้อยละ 70.10

สิริพรรณ ช่วยบุคคา (2547 : 68 - 95) ได้พัฒนาแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำสุภาพ วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนบ้านธาตุ "ธาตุศึกษาวิทยา" กลุ่มโรงเรียนธาตุ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน บทเรียนสำเร็จรูป จำนวน 6 บทเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง คำสุภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ $83.80 / 80.54$ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของกระบวนการเรียนรู้เท่ากับ $.6437$ หมายความว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 67.37

โสภี วาปีกิ่ง (2547 : 75 - 80) ได้พัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 โรงเรียนมารีย์อุปถัมภ์ชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 50 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะ จำนวน 10 แผน แบบฝึกทักษะการใช้เครื่องหมายวรรคตอน จำนวน 10 ชุด แบบทดสอบวัดผลวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพ 92.04 / 83.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 ที่ตั้งไว้ และมีดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เท่ากับ 0.8075 หมายความว่า ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 80.75

ปฎิมา เพียรเพชร (2548 : 75 - 79) ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงประกอบการ์ดตูน เรื่อง เครื่องหมายวรรคตอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงประกอบการ์ดตูน เรื่อง เครื่องหมายวรรคตอน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 และศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน เครื่องมือได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงประกอบการ์ดตูน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.06 / 84.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80 / 80 มีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6621

ศศิธร เวียงวะลัย (2551 : 76 - 79) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ประกอบบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง โดยมีมุ่งหมายเพื่อ (1) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ โดยการจัดกิจกรรมแบบกลุ่มร่วมมือประกอบบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 (2) หาค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือประกอบบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรง และ (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านโค้งสำราญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร จำนวน 14 คน ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือประกอบบทเรียนสำเร็จรูปแบบเส้นตรงมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.24 / 87.14 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80 / 80 ที่ตั้งไว้ดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ มีค่าเท่ากับ 0.7805 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ร้อยละ 78.05 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ศึกษา

ค้นคว้าสร้างชิ้น โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาที่เรียน ด้านรูปแบบ บทเรียนสำเร็จรูป ด้านการเป็นสื่อการเรียนรู้ และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวัดผลประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด

2. งานวิจัยต่างประเทศ

การพัฒนาทักษะการใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักวิจัยต่างประเทศ ดังนี้

คิริยานโน (Ciriitano, 1995 : 3168 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการสอน โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) กับบทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบถึงความสัมพันธ์ของเทคนิคการสอนทั้งสองแบบว่ามีผลต่อการสอนเทคนิคการวัดผลและประเมินผลหรือไม่อย่างไร ผลการทดลองพบว่า หลังการทดลอง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการเรียนทั้งสองแบบมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ โดยมีตัวแปรที่สำคัญ คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนทดลอง ความวิตกกังวลก่อนการทดลองข้อมูลอื่น ๆ เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ และถ้าพิจารณาในด้านความวิตกกังวลหลังการทดลองแล้วต่อการเรียน ไม่มีนัยสำคัญเหมือนตัวแปรอื่น ๆ ที่กล่าวถึงมาแล้ว

มิลเลอร์ (Miller, 1998 : 5634 - B) ได้ศึกษาการสอนแบบโปรแกรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการศึกษา โดยเปรียบเทียบผลของการสอน 4 ประเภท ที่มีการตอบสนองอย่างสร้างสรรค์อย่างเปิดเผย การตอบสนองแบบจำแนกอย่างเปิดเผย การอ่านศัพท์ที่มีคำสำคัญระบุไว้ว่าและการอ่านคำรามมาตรฐานทั่วไปอย่างไม่เปิดเผย ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีรูปแบบการตอบสนองของทั้งสองไม่แตกต่างกัน และมีผลจากการอ่านทั้ง 2 แบบ ไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาครั้งนี้สนับสนุนตามเชิงที่ว่าวัดดู การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้มีการตอบสนองอย่างเปิดเผย มีประสิทธิภาพดีกว่าแบบอื่น ๆ แต่ใช้เวลาค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงไม่มี การทำให้เกิดผลที่ดีกว่าจากการใช้ตอบสนองแบบอื่น ๆ

ลิสตี (Listi, 1998 : 1891 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษาและทัศนคติของนักเรียนเกรด 3 ที่อยู่ในเขตเมือง ที่มีต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปอย่างต่อเนื่องกับวิธีปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปแบบต่อเนื่องมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงกว่าการเรียนรู้ด้วยวิธีธรรมดา ผลการเปรียบเทียบการใช้วิธีการสอนทั้งสองแบบ พบว่า มีความสัมพันธ์กัน

ด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แต่ด้านรูปแบบการเรียนรู้ทั้งสองแบบไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ และผลการทดลองครั้งนี้ยังพบอีกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยบทเรียนสำเร็จรูปแบบต่อเนื่องมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาสังคมศึกษา

เฮลสบี (Helsby, 1999 : unpagged) ได้ศึกษาแบบกรณีศึกษา เพื่อสำรวจว่าผู้อ่านอ่านการ์ตูนอย่างไร โดยได้รับการพัฒนาจากแนวคิดของ Ronall Barthers ที่ให้ความไว้วางใจในวิธีการสอนที่ใช้ภาพ เสียงดนตรี และเนื้อเรื่อง (1977) และมีแนวคิดที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจการ์ตูนที่อยู่ในระดับสูงได้โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างระบบของความหมายโดยนัย ผลวิจัยพบว่า การอ่านหนังสือการ์ตูนทำให้เกิดทักษะในการเรียนรู้ได้โดยใช้สื่อประสมทั้งภาพและเสียง และทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ในส่วนที่เป็นใจความสำคัญของเรื่องไปพร้อมกันด้วยถ้าหากพวกเขาได้อ่านมาถึงจุดสำคัญของเรื่องนั้นและยังพบว่า สำหรับผู้อ่านที่ติดตาม เนื้อเรื่องจนมาถึงจุดสำคัญของเรื่อง จะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้อันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงระหว่างระบบของความหมายโดยนัย จากคำอธิบายและรูปภาพประกอบ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสื่อในรูปแบบของหนังสือการ์ตูนยังถูกจัดในสื่อการสอนที่มีเนื้อหาเพื่อให้ความรู้และการส่งเสริมด้านวัฒนธรรมและสนับสนุนให้นำมาใช้ในการจัดการศึกษาต่อไปด้วย

วอลส์ (Walsh, 1999 : 67 - A) ได้ศึกษาการใช้หนังสือการ์ตูนถูกนำมาทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาชาวญี่ปุ่นที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอน โดยการบรรยายในชั้นเรียน ในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูน ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือการ์ตูนมีคะแนนสูงกว่า กลุ่มที่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยบรรยายในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

สตอล (Stall, 2000 : 188 - B) ได้สำรวจประสิทธิภาพของวิธีการใช้การ์ตูนในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง คำที่มีหลายความหมายให้กับเด็กพิเศษ สมมติฐานการวิจัยคือ (1) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการเรียนรู้คำที่มีหลายความหมายระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การ์ตูนกับกลุ่มตัวอย่าง ที่จัดการเรียนการสอนโดยไม่ใช้การ์ตูน (2) กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสอนโดยใช้การ์ตูน มีความสามารถด้านการเรียนรู้และจดจำคำที่มีหลายความหมายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางด้านสถิติ และ (3) กลุ่มตัวอย่างที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้การ์ตูน มีความสนใจในการอ่านหนังสือโดยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางด้านสถิติ ผลการวิจัยปรากฏว่าการใช้การ์ตูน

ในการสอนเรื่องคำที่มีหลายความหมายเป็นวิธีการที่ได้รับการยอมรับว่ามีประโยชน์มากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

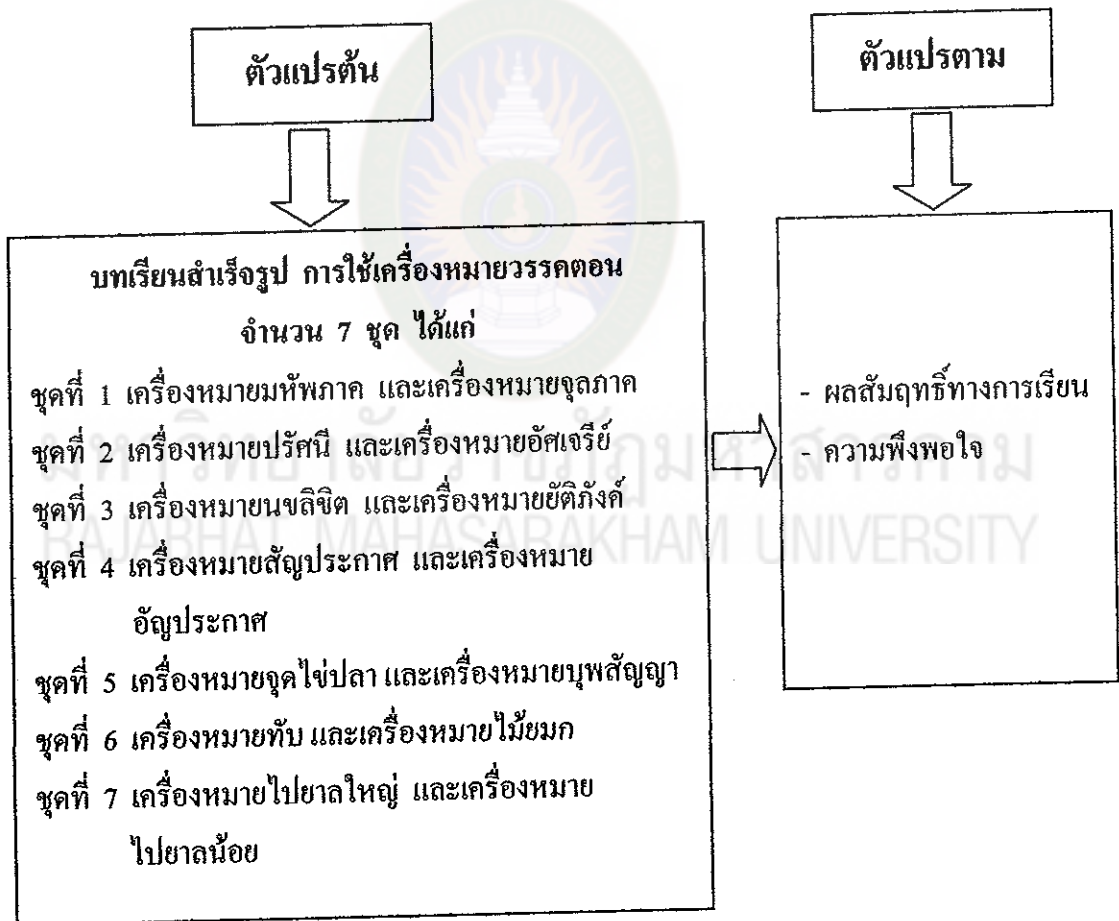
ลิม (Lim, 2003 : 231 - A) ได้ทำการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้การ์ตูนและภาพเคลื่อนไหวที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการศึกษาของโรงเรียนคริสเตียน การจัดการศึกษาโดยใช้สื่อแบบเสียง - ภาพและภาพศิลปะทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังทำการสำรวจสถาบันทางการศึกษาและองค์กรของกลุ่มคริสเตียนหลายแห่งซึ่งใช้การ์ตูนและภาพเคลื่อนไหวในโบสถ์ ผลการวิจัยครั้งนี้ถูกวิเคราะห์และประเมินผลโดยใช้ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามแบบทดสอบการสัมภาษณ์และการจัดกลุ่มอภิปราย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจึงสามารถกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนคริสเตียน ได้ใช้ประโยชน์จากการ์ตูนและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งจะแสดงบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและศิลปะให้กับผู้เรียนได้

เชอเรอร์ (Scherer, 2003 : 1974 - A) ได้ศึกษาการใช้แรงเสริมกับการลงโทษกับการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป ผลการทดลองปรากฏว่า การใช้แรงเสริมการลงโทษยังไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 คน ยังขาดความรู้ความเข้าใจในแนวปฏิบัติเรื่องนี้อยู่ ควรมีการนำการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยอื่น ๆ แต่ควรหาเครื่องมือประเมินผลการทดลองที่น่าเชื่อถือที่มีประสิทธิภาพให้มากกว่านี้

จากผลการศึกษาที่เกี่ยวกับบทเรียนสำเร็จรูปและหนังสือการ์ตูนที่สร้างขึ้นในลักษณะต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับการสอนปกติ ปรากฏว่าการเรียนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปสูงกว่าการเรียน โดยใช้วิธีปกติและให้ผลต่างกัน นอกจากนี้บทเรียนสำเร็จรูปยังมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และเมื่อทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป ปรากฏว่านักเรียนมีความก้าวหน้าขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นบทเรียนสำเร็จรูปประกอบการ์ตูนจึงสามารถที่นำไปใช้แทนครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจะใช้บทเรียนสำเร็จรูปทำกิจกรรมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามกิจกรรมกลุ่มและเรียนรู้ด้วยตนเอง คละกันไปเพื่อให้เกิดประโยชน์ แต่ไม่ได้เปรียบเทียบกับวิธีสอนปกติ เพราะการวิจัยครั้งนี้ใช้กลุ่มทดลองกลุ่มเดียว

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาทักษะการใช้เครื่องหมายวรรคตอน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของ ธีระชัย ปุรณโชติ (2539 : 6 - 32) เพ็ญศรี สร้อยเพชร (2543 : 3 - 20) และ ถวัลย์ มาศจรัส และคณะ (2546 : 36 - 52) ที่กล่าวว่า บทเรียนสำเร็จรูปเป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียน และเป็นการช่วยแก้ปัญหาครูขาดแคลน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิจัย ดังแผนภาพที่ 7

แผนภาพที่ 7 กรอบแนวคิดการวิจัย